

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра загальної, вікової та соціальної психології

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»

на тему

«ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ»

Виконала:

магістрантка II курсу, 61 групи
053 Психологія

Шумінська Ольга Ігорівна

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук,
доц. Ляховець Л. О.

Захищено з оцінкою _____

Голова ЕК:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Чернігів – 2024

Студентка	_____	Шумінська О.І.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Науковий керівник	_____	Ляховець Л. О.
	(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри загальної, вікової та соціальної психології, протокол № _____ від «_____» _____ 20__ року.

Студентка допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ.....	6
1.1. Поняття про інститут сім'ї в сучасній психологічній науці.....	6
1.2. Психологічні аспекти альтернативних форм шлюбу.....	8
1.3. Цивільний шлюб як альтернативна форма сімейно-шлюбних відносин.....	13
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ.....	16
2.1. Характеристика вибірки.....	16
2.2. Методи і методики дослідження.....	17
2.3. Аналіз отриманих результатів.....	19
2.3.1. Аналіз уявлень жінок про цивільний шлюб.....	19
2.3.2. Аналіз уявлень чоловіків про цивільний шлюб.....	32
2.3.3. Порівняльний аналіз уявлень чоловіків та жінок про цивільний шлюб	
2.4. Лекція на тему: «Цивільний шлюб: спільне і відмінне в уявленнях чоловіків та жінок».....	53
Висновки до другого розділу.....	60
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність проблеми. Проблема сприйняття цивільного шлюбу є важливою в сучасному суспільстві. Зі зміною традиційних уявлень про сім'ю, цивільні шлюби стають більш поширеними. Розходження уявлень про цивільний шлюб між чоловіками та жінками може призводити до конфліктів і впливати на стабільність сімей. Дослідження цих уявлень може допомогти у розвитку стратегій для поліпшення сімейних відносин та впливати на демографію, соціальну стабільність і політику.

Об'єкт дослідження: феномен соціальних уявлень.

Предмет дослідження: гендерна специфіка уявлень про цивільний шлюб.

Мета дослідження: вивчення особливостей уявлень про цивільний шлюб у чоловіків та жінок.

Згідно з поставленою метою було визначено основні **завдання дослідження:**

1. Провести теоретичний аналіз існуючих уявлень про інститут сім'ї, патріархальні та альтернативні форми існуючих сімейно-шлюбних відносин.
2. Розкрити психологічні аспекти цивільного шлюбу як альтернативної форми побудови сімейних стосунків.
3. Провести емпіричне дослідження особливостей уявлень чоловіків і жінок про цивільний шлюб.
4. Здійснити кількісний та якісний аналіз отриманих результатів.
5. Розробити едукативний захід у формі лекції на тему: «Цивільний шлюб: спільне і відмінне в уявленнях чоловіків та жінок».

Методологічною та теоретичною основою дослідження є основні положення вітчизняних та зарубіжних дослідників щодо поняття соціальних уявлень: Ж. Абрік, О. Бондарчук, Є. Володарська, А. Дьячкова, Г. Єсіна, Д. Жоделє, І. Ільїнський, М. Корж, С. Московічі, А. Рожанська, М. Сачкова, А. Сафронов, І. Соколовська.

Методи дослідження. Методи теоретичного дослідження (аналіз, систематизація) застосовувалися для узагальнення теоретико-методологічних засад дослідження уявлень про цивільний шлюб у чоловіків та жінок. Емпіричні методи – контент-аналіз масиву даних, зібраних за допомогою анкет «Мої уявлення про цивільний шлюб» та «Мотиви вступу в шлюб» (А. Маленова, А. Самойленкова), опитувальників «Рольові очікування у шлюбі» (А. Волкова, Г. Трапезникова) і «Вимірювання настанов у парі» (Ю. Альошина, І. Гозман, О. Дубовська), тесту-опитувальника задоволеності шлюбом (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко).

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування) та додатків. У першому розділі розкрито феномен інституту сім'ї та його альтернативних видів (зокрема, цивільний шлюб); у другому – проаналізовано результати емпіричного дослідження особливостей уявлень чоловіків і жінок про цивільний шлюб. Розроблено лекцію на тему: «Цивільний шлюб: соціальні уявлення, відмінності та спільні риси в поглядах чоловіків та жінок».

Загальний обсяг роботи – 75 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ

1.1. Поняття про інститут сім'ї в сучасній психологічній науці

Сім'я є одним з найстаріших та найважливіших соціальних інститутів, який відіграє критичну роль у формуванні структури будь-якого суспільства. Вона виконує ключові функції, такі як репродукція, соціалізація молодих поколінь, надання допомоги та підтримки її членам, та забезпечення їх емоційного благополуччя.

Сім'я включає в себе різні типи структур, залежно від культурних, соціальних та історичних контекстів. Ці структури можуть включати ядерну сім'ю (подружжя та діти), розширену сім'ю (ядерну сім'ю, а також інших родичів, таких як дідусі та бабусі, дядьки та тітки), одиноких батьків з дітьми, одностатеві сім'ї, та інші.

За останні десятиліття, інститут сім'ї пережив значні зміни, особливо в зв'язку зі змінами у ставленні до шлюбу, ролі статей, сексуальності та дитячого виховання. Ці зміни включають зростання числа цивільних шлюбів, зменшення кількості традиційних шлюбів, збільшення числа розлучень та зміни у ролі та статусі жінок у сім'ї та суспільстві.

Цивільний шлюб - це одна з форм сім'ї, яка здобула все більше визнання в сучасному суспільстві. Він відноситься до ситуації, коли двоє людей живуть разом, поділяють домашнє життя, але не є офіційно одруженими. Цивільний шлюб може мати різні форми та іменування в різних культурах та юрисдикціях, включаючи де факто відносини, життя в одному домі, незареєстрований кохабітаційний союз тощо [2].

Л.О. Ляховець зазначає, що *«Уявлення людей про своє сімейне життя виступає органічною складовою їх картини світу. А образ майбутнього чоловіка/дружини часто формується під впливом ілюзорної картини світу, наповненої занадто ідеалістичними, далекими від реальності (викривленими)*

стереотипами, проекціями, різноплановими страхами щодо соціуму та самих себе» [22].

В.М. Ільїна визначає сім'ю не як просту сукупність контактів між особами, а як систему відносин, де виникають та регулюються особливі соціальні зв'язки, що можуть бути організовані через спільну активність учасників [9].

Сім'я виступає як складна мережа взаємозв'язків, що інтегрує подружжя в найістотнішу форму - створення особистого життя, заснованого на шлюбі та сімейних зв'язках, тобто відносинах між чоловіком та жінкою [1].

А.М.Слізаров підкреслює, що спільна діяльність в межах сім'ї може включати дії, спрямовані на збереження, розвиток, переосвоєння та передачу встановлених цінностей наступним поколінням. На особистісному рівні ці цінності формують основу сімейної орієнтації, що об'єднує членів сім'ї [25].

Шлюб визначається як зв'язок між чоловіком і жінкою, встановлений відповідно до визначених норм, з метою створення сім'ї і взаємного прийняття обов'язків та прав. Шлюб та сім'я є культурно-історичними феноменами, що пережили значні трансформації протягом людської історії. Ці зміни спричинили різноманітність форм шлюбно-сімейних відносин. Сучасність представляє різні типи сімей, кожна з яких характеризується своєю особливістю сімейної динаміки [8].

За визначенням А. Я. Варги, сімейну систему можна вважати групою осіб, які поєднуються спільним місцем проживання, суспільним господарством і, найважливіше, взаємними відносинами. Він виокремлює дві ключові підсистеми в цій структурі: подружню, що включає чоловіка та дружину, та підсистему дітей [9].

Молодих людей можна вже вважати подружжям або сім'єю від того моменту, коли вони вступають у шлюб. Термін «подружжя» зазвичай означає відносини між чоловіком і дружиною, що регулюються моральними нормами і підкріплюються власними цінностями, які формують подружні відносини [14].

В сучасному світі подружні відносини найчастіше є партнерськими, в яких взаємодіють соціально-психологічно рівні особи. Партнерство характеризується високим ступенем виборчості, інтимністю та особистісною важливістю. Для партнерів їх відносини мають велику значимість, вони є незамінними і унікальними, оскільки зв'язані з задоволенням особистих потреб та відповідають їхнім індивідуальним життєвим планам [19].

Отже, «сім'я» як концепт нерозривно пов'язана з поняттями «шлюб» та «подружжя». В численних психологічних дослідженнях ми бачимо, як тісно ці концепції переплітаються. Важливими характеристиками в цих контекстах є інтимність, задоволення потреб, діяльність та гармонійні взаємини. Ці фактори дозволяють нам виокремити специфічні особливості цивільних та офіційних шлюбів.

1.2. Психологічні аспекти альтернативних форм шлюбу

В Україні легальні лише моногамні гетеросексуальні відносини. Відхилення від цього нормативу, такі як полігамія, що є прийнятною в мусульманських культурах, суперечать християнським цінностям і викликають суспільне незадоволення. Втім, стає все більш поширеним явище «серійної моногамії». Гомосексуальні союзи суспільство критикує та не вважає їх підставою для оформлення шлюбу. У минулому СРСР карав гомосексуалізм, а в деяких сучасних країнах йому загрожує смертна кара. Однак, в більшості демократичних країн ситуація стає більш ліберальною: знято кримінальну відповідальність і відмовлено від медичної патологізації гомосексуальності. У ряді країн є можливість оформлення одностатевих шлюбів або цивільних партнерств [14].

В Україні протягом останніх 15 років суспільна агресія до гомосексуальних союзів зменшилася, хоча більшість людей все ще проти публічних проявів нетрадиційних сексуальних орієнтацій. Така зміна

відношення є результатом демократичних процесів, медійного впливу та розширення міжкультурних зв'язків.

Залежно від видів інновацій у формальних чи неформальних стандартах шлюбних взаємин, науковці класифікують ряд шлюбних форм. Кожна з них може бути представлена в чистому або ж змішаному варіанті, комбінуючи риси кількох форм.

На 2023 рік більш ніж у 30 державах світу, включаючи Іспанію, Нідерланди, Німеччину, Бельгію, Швейцарію, Швецію, Данію, Фінляндію, Чорногорію та Канаду, легалізовано одностатеві відносини. Деякі з цих країн пропонують парам дві можливості: оформити одностатевий шлюб або укласти цивільне партнерство [34].

Процес переходу від дозволу на цивільні партнерства до повної легалізації одностатевих шлюбів може бути тривалим. Як приклад, в Німеччині одностатеві партнерства були дозволені ще у 2001 році, але шлюби між однією статтю стали законними лише у 2017 році після прийняття «Закону про шлюб для всіх». У тому ж році легалізували усиновлення дітьми одностатевими парам, що призвело до зростання кількості усиновлень в країні. Зараз права одностатевих сімей у Німеччині еквівалентні правам гетеросексуальних.

У 2020 році Швейцарія також легалізувала одностатеві шлюби, при цьому згідно з соціологічними опитуваннями, приблизно 82% населення підтримали це рішення. Швейцарія вже у 2007 році узаконила цивільні партнерства, але не дозволяла усиновлення. З 2020 року одностатеві пари в Швейцарії можуть користуватися репродуктивними технологіями та мають доступ до банків сперми.

У тому ж 2020 році Чорногорія також прийняла закон, що легалізує одностатеві шлюби. Пари однієї статі отримали ті ж самі права, як і гетеросексуальні, окрім можливості усиновлення. Впровадження закону було відкладене на рік для додаткової підготовки та навчання державних службовців. Чорногорія стала 32-ю країною ООН, що дозволила одностатеві

шлюби, і цей крок отримав підтримку від прем'єр-міністра як крок, що відображає демократичний розвиток та євроінтеграційні амбіції країни. Протягом останніх років, як на Заході, так і в Україні, стають все більш популярними нестандартні форми сімейних відносин і життєвих стилів [13].

Щодо незареєстрованих шлюбів, росте число дорослих, які обирають спільне проживання без офіційного оформлення відносин. В основному це молодь у віці від 26 до 36 років, яка проживає в міських зонах. Ця тенденція пояснюється зростанням соціальної прийнятності таких відносин, а також підняттям вікової планки для першого шлюбу. Зазвичай, пари без дітей віддають перевагу такому способу життя, бо відчують меншу стабільність.

Серійна моногамія, стиль життя, що включає кілька шлюбів і розлучень, також набирає обертів не тільки серед публічних персон. Спрощення процедури розлучення сприяє цьому тренду. Неповні сім'ї, як правило, складаються з матерів-одиначок, та їхніх дітей. Зростання їх числа відбувається на тлі інтенсивної динаміки розлучень та шлюбів поза законом. Нині, цей вибір життєвого стилю не супроводжується такою жорсткою суспільною осудою, як раніше. Незалежні жінки, які можуть себе утримувати, не бажають бути залежними від чоловіків лише через суспільні норми. Втім, статистика показує, що більшість неповних сімей зіштовхується із низкою проблем: від фінансових труднощів до емоційних затрат, таких як самотність і велика відповідальність за дитину [45].

Дослідження вказують, що ризик дитячої протиправності у неповних сім'ях удвічі вищий, ніж у традиційних сім'ях. Крім того, діти із таких сімей виявляють нижчий рівень розвитку в порівнянні зі середньою віковою нормою. Люди, які перебувають у самотності, не є однорідною соціальною групою, оскільки серед них є як холості, так і розлучені, і вдови чи вдовці. Самотність являє собою нестабільний та багатогранний соціальний статус. Є численні проміжні форми між вільною, незалежною особою та тим, хто страждає від самотності, внаслідок різних життєвих обставин.

Зауважено, що число холостих або незаміжніх зростає пропорційно до збільшення рівня освіти. Це особливо характерно для жінок.

Щодо гомосексуальних пар, це вибір сексуального партнерства із особою тієї ж статі. Згідно з оцінками Інституту сексуальних досліджень Альфреда К. Кінсі, приблизно 5-6% дорослого населення США ідентифікують себе як гомосексуали. Схожа пропорція, ймовірно, є характерною не тільки для США. Гомосексуальність легалізована в більшості країн, і в деяких з них дозволено шлюби між особами однієї статі. Існують докази, що лесбійки схильні до стійких відносин більше, ніж гомосексуали-чоловіки. Однак, якщо лесбійки, так само як і гетеросексуальні пари, цінують вірність у сексуальних відносинах, то гомосексуалісти-чоловіки часто не проти «відносин на стороні» своїх партнерів. Гомосексуальні пари зазвичай адаптують звичайні моделі сімейного життя, властиві гетеросексуальним парам, і для них також важливі як романтичні почуття, так і практичні аспекти сімейного життя [41].

Станом на 2022 рік в Нідерландах було оформлено близько 99 тисяч гомосексуальних шлюбів. Після прийняття закону в грудні 2000 року, який дозволив таким парам усиновлювати дітей, кількість таких шлюбів значно збільшилася. Нині кожен п'ятий шлюб в Нідерландах є гомосексуальним, і більшість учасників таких шлюбів мають попередній досвід традиційного одруження. В Швеції зараз більше 40 тисяч дітей, чиї батьки живуть в гомосексуальних шлюбах [38].

Комуни представляють собою особливий вид розширеної сім'ї. Члени комун переконані, що вони тим самим уникають псевдоморальності, самотності та матеріалізму сучасного суспільства. Відносини між учасниками комун можуть бути різними, і в багатьох з них головна мета — спільне виховання дітей. Американський соціолог Артур Елліс, який вивчав хіпі-комуни в кінці 60-х років минулого століття, вказав на їх нестабільність, обумовлену важкістю знаходження людей, здатних жити в гармонії та координувати щоденну рутину [3].

Загалом, сучасні тенденції показують, що класична модель ядерної сім'ї, де чоловік заробляє гроші, жінка доглядає за домом, а діти залежні від батьків, втрачає свою домінантність. Дехто вважає, що ядерна сім'я зникає, інші схиляються до думки, що вона перетворюється, а не занепадає. Суспільство стає більш гуманним, і більше уваги приділяється розвитку особистості.

Сім'я відчуває вплив соціальних змін. Кожний етап її розвитку включає в себе відмову від певних функцій і формування нових, зі змінами в масштабі та характері її соціальної активності. Однак, незалежно від цих змін, для суспільства важливим завданням залишається відтворення населення, тому будь-яка форма сім'ї завжди буде культивована як механізм цього процесу [19].

Отже, в Україні законом дозволені лише моногамні гетеросексуальні союзи. Інші варіанти, наприклад, полігамія, що є припустимою в ісламських культурах, не сумісні з християнською мораллю і викликають суспільний спротив. Однак набирає обертів явище «серійної моногамії». Гомосексуальні відносини зазвичай зустрічаються з осудом, і їх не розглядають як підставу для шлюбу. Якщо в СРСР гомосексуалізм переслідувався законом, то в деяких сучасних країнах він може бути підданий навіть смертній карі. Проте, в більшості демократичних держав відношення до цього стають все більш толерантними: кримінальна відповідальність знята, а медична патологізація відмінена. У деяких країнах є можливість офіційного оформлення одностатевих шлюбів або цивільних партнерств [11].

За останні 15 років в Україні зменшилась агресія до гомосексуальних союзів, хоча велика частина суспільства все ще не підтримує публічні прояви нетрадиційних сексуальних орієнтацій. Така динаміка є результатом демократизації, впливу медіа та розвитку міжкультурної комунікації.

1.3. Цивільний шлюб як альтернативна форма сімейно-шлюбних відносин

Спочатку термін «цивільний шлюб» вказував на сімейні відносини, які не були освячені релігійним вінчанням, але були легітимні. В СРСР такий вид шлюбу з'явився в 1917 р. як альтернатива церковному. У поточному законодавстві України подібні незареєстровані відносини часто називають фактичними шлюбами. У повсякденному мовленні під цивільним шлюбом розуміють вільне співжиття та сумісне господарювання між чоловіком та жінкою, без юридичного оформлення [26]. За останні 50 років такі союзи стають все більш популярними як в Європі, так і в Україні. За даними перепису населення 2002 р., кожен 10-й шлюб в Україні є цивільним. Відношення суспільства до них стають все більш толерантними. Новий Сімейний кодекс України, який набрав чинності 1 січня 2004 року, визнає цивільний шлюб як одну з форм сімейних відносин, в яких може бути спільна власність, а діти, народжені в такому союзі, мають такі ж права, як і діти з офіційно зареєстрованого шлюбу [8]. Однак такий тип шлюбу має свої особливості, і не всі вважають його еквівалентним офіційному, як у психологічному, так і в економічному аспектах.

Переваги цього виду шлюбу включають можливість глибшого розуміння власних емоцій та взаємин з партнером. Це також дає шанс навчитися сумісною домогосподарюванню, правильному розподілу фінансових засобів та обов'язків. У такому шлюбі розкривається усвідомлення, що він - не тільки святкова подія, але й повсякденна відповідальність. Ці союзи часто вільні від суспільних стереотипів щодо сімейного життя та більш відкриті для експериментів і креативності. У разі розірвання таких відносин, обидві сторони, як правило, мають менше емоційних та матеріальних претензій одне до одного. Залежно від віку, молоді люди, особливо чоловіки, часто бачать в цивільному шлюбі шлях до збереження особистої свободи та уникнення обов'язків, тоді як старші люди цінують можливість перевірки почуттів та самостійності [49].

Щодо недоліків: існує невизначеність в самооцінці стосунків між партнерами - жінки в такому союзі часто вважають себе в шлюбі, тоді як чоловіки вважають себе незайнятими. Є також економічна та емоційна вразливість, особливо для жінок, які прагнуть стабільності. У разі розлучення можуть виникнути проблеми з визначенням матеріальних прав та обов'язків, зокрема щодо дітей. В цивільному шлюбі мама вирішує, кого вказати як батька дитини, яке прізвище дати дитині, та чи проводити ДНК-тести для визначення батьківства [37].

Отже, цивільний шлюб за останні роки став одним з найбільш поширених видів альтернативних сімейних відносин. У контексті сучасних соціальних змін, він часто вибирається як форма співіснування, що дозволяє партнерам більше гнучкості і свободи у відносинах. Він приваблює багатьох своєю невимушеністю і відсутністю строгих соціальних норм. Це також форма відносин, яка дозволяє партнерам «приміряти» різні аспекти спільного сімейного життя перед офіційним шлюбом. Однак не всі переваги цивільного шлюбу є однозначними: з одного боку, він забезпечує ілюзорний відчуття свободи, з іншого – вносить невизначеність у стосунки (через виникнення питань фінансової та емоційної відповідальності, особливо в контексті матеріальної безпеки і стабільності для жінок і дітей. Суспільство поступово змінює своє ставлення до цивільних шлюбів, роблячи їх більш прийнятними. Проте, більшість людей все ще вважає, що для створення повноцінної сім'ї та виховання дітей найкращим варіантом є офіційний шлюб.

Таким чином, цивільний шлюб є важливим елементом сучасної сімейної динаміки, пропонуючи альтернативу традиційним формам шлюбу. Він відкриває нові можливості для взаєморозуміння та співіснування, але також ставить перед партнерами ряд викликів, пов'язаних із відповідальністю і стабільністю.

Висновки до першого розділу

Сім'я є однією з найдавніших та найважливіших соціальних установ, яка відіграє ключову роль в особистісному та соціальному розвитку людини. Традиційно сім'я є місцем, де формується основна культурна, моральна та психологічна підготовка особи. Вона є базовою клітиною суспільства, що забезпечує його стабільність та розвиток.

З часом соціальні, економічні та культурні умови змінюються, і сім'я не є винятком. Сьогодні ми спостерігаємо різноманітність сімейних форм: сім'ї, де є тільки мати чи батько, розлучені сім'ї, сім'ї без дітей, а також одностатеві сім'ї. Ці альтернативні моделі сім'ї стають все більш популярними та соціально прийнятними.

Однією з найбільш поширених альтернативних форм шлюбу є цивільний шлюб. Він відрізняється від традиційного тим, що не потребує церковного або державного відзначення. Партнери живуть разом, поділяють домогосподарство, але не мають юридичних зобов'язань одне перед одним. Цивільний шлюб дедалі більше виглядає привабливим для сучасних пар, оскільки він надає більше гнучкості в відносинах і менше юридичних обмежень.

Отже, інститут сім'ї переживає значні трансформації, адаптуючись до сучасних реалій. Традиційні форми сім'ї все менше відповідають потребам сучасного суспільства, що призводить до появи нових, альтернативних моделей. Цивільний шлюб виступає однією з найбільш популярних альтернатив, що відображає загальну тенденцію до зменшення юридичної регламентації особистих відносин. Він може бути відзначеним як один з індикаторів глобальних соціальних змін, які відбуваються в сім'ї та шлюбу.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК ПРО ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ

2.1. Характеристика вибірки

Дослідження було організовано на базі вибірки з 40 осіб, кожна з яких перебуває в цивільному шлюбі. Учасники дослідження були розділені на дві групи по 20 осіб (чоловків і жінок).

У вибірці дослідження, яка складалася з 40 осіб, що перебувають у цивільних шлюбах, більшість учасників (40%) представляли робітничі професії. Це включало такі спеціалізації, як механіки, електрики та оператори на виробництві. Інша значна частина (25%) були педагогічні працівники, включаючи вчителів, викладачів та освітніх адміністраторів. Учасники, які представляли торгово-промислові професії, становили 15% вибірки. Це охоплювало такі ролі, як продавці, менеджери з продажу, та працівники складів. Будівельники, включаючи як кваліфікованих, так і некваліфікованих працівників у цій галузі, склали 10% вибірки. Останні 10% вибірки були агрономами, що працюють у сільському господарстві, включаючи фермерів та сільськогосподарських консультантів.

Середній вік учасників був близько 35 років. Щодо місця проживання, близько 60% мешкали у міських районах, в той час як 40% - у сільській місцевості. Приблизно 55% учасників мали дітей, з яких більшість мали одну або двох дітей, в той час як решта 45% не мали дітей на момент проведення дослідження.

Перша група включає 20 осіб, які проживають разом без офіційної шлюбної реєстрації, але в рамках цивільного шлюбу та є особами жіночої статі. Ця група допомагає нам зрозуміти специфіку сімейних відносин і ставлення до шлюбу в таких незвичайних умовах.

Друга група також містить 20 осіб, які проживають разом без офіційної шлюбної реєстрації, але в рамках цивільного шлюбу та є особами чоловічої

статі. Це дозволяє нам провести порівняння з першою групою та отримати більш комплексний погляд на тему.

Метою розділення респондентів на дві групи є можливість порівняльного аналізу їх ставлення до цивільного шлюбу. Розмір та структура вибірки намагаються забезпечити певний рівень репрезентативності, але для глибокого та точного аналізу бажано було б включити більший чисельний склад респондентів.

Після збору всіх відповідей дослідження, дані будуть проаналізовані засобами первинної математичної статистики для виявлення ключових тенденцій. Завдяки такій організації вибірки, отримані результати зможуть зробити значущий внесок у дослідження сучасних сімейних стосунків.

2.2. Методи і методики дослідження

Наше дослідження використовує емпіричні методи та контент-аналіз для збору та аналізу даних. Специфічні методики, які ми використовуємо, включають ряд анкет та тестів, призначених для розуміння різних аспектів шлюбних відносин.

Анкета «Мої уявлення про цивільний шлюб» (Додаток А)

Ціль: збір даних про особисті взаємини і ставлення осіб різної статі до цивільного шлюбу.

Містить 9 питань закритого й відкритого типу; причому, 9-те питання включає 18 підпунктів, які розкривають компетентність респондентів щодо існуючих форм альтернативної організації сімейно-шлюбних відносин.

«Мотиви вступу до шлюбу» (А. Маленова, А. Самойленкова) [18]

Ціль: аналіз мотивації опитуваних щодо вступу в шлюб.

Складається з 19 питань. Дозволяє виміряти 20 видів шлюбної мотивації респондентів різної статі.

«Рольові очікування у шлюбі» (А. Волкова, Г. Трапезникова) [18]

Ціль: дослідження очікувань від ролей, які мають виконувати партнери у шлюбі.

Методика включає 36 пунктів, по яким було проведено аналіз уявлень про цивільний шлюб у респондентів. Відповіді на питання опитувальника оцінювалися за 4-бальною шкалою, де: «Цілком згодний» – 3 бали, «Загалом це правильно» – 2 бали, «Це не зовсім так» – 1 бал, «Це неправильно» – 0 балів.

Методика дозволяє виміряти вираженість у партнерів 7-ми груп сімейних цінностей: 1) інтимно-сексуальні; 2) особистісна ідентифікація; 3) господарсько-побутова; 4) батьківсько-виховна; 5) соціальна активність; 6) емоційно-психотерапевтична; 7) зовнішня привабливість.

«Вимірювання настанов у парі» (Ю. Альошина, І. Гозман, О. Дубовська) [18]

Ціль: визначення настанов та стосунків між партнерами.

Опитувальник включає 21 питання, кожне з яких оцінювалось за чотирибальною шкалою, де варіанти відповідей мали різну кількість балів залежно від того, наскільки вони відображали участь жінки або чоловіка у виконанні певної сімейної ролі.

Тест-опитувальник «Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко) [18]

Ціль: загальний тест для визначення психологічних характеристик індивіда в контексті шлюбних відносин.

Загальний тест для визначення психологічних характеристик індивіда в контексті шлюбних відносин. Він складається з 24 тверджень, кожне з яких має три варіанти відповідей. Загальний бал може варіюватися від 0 до 48, де вищий бал вказує на більшу задоволеність шлюбом. Загальний бал може варіюватися від 0 до 48, де вищий бал вказує на більшу задоволеність шлюбом. Опитувальник дозволяє визначити один з семи превалюючих рівнів задоволеності стосунками у шлюбі: абсолютно неблагополучні; неблагополучні; швидше неблагополучні; перехідні; швидше благополучні; благополучні; абсолютно благополучні.

Процедура дослідження:

1. Підготовка анкет та їх розповсюдження серед цільової аудиторії.
2. Збір заповнених анкет та тестів.
3. Контент-аналіз отриманих відповідей для визначення ключових тем і патернів.
4. Підготовка звіту з результатами дослідження, включаючи висновки та рекомендації.

Ці методи та методики можуть надати цінну інформацію про шлюбні відносини та рольові очікування в сучасному суспільстві, і вони мають потенціал бути корисними для соціологів, психотерапевтів та сімейних консультантів.

2.3. Аналіз отриманих результатів

2.3.1. Аналіз уявлень жінок про цивільний шлюб

Спочатку ми проаналізуємо відповіді жінок за анкетною № 1 «Мої уявлення про цивільний шлюб». Збір даних про особисті відношення і ставлення до цивільного шлюбу.

Аналізуючи надані відповіді на питання №1 **«Особисто для Вас, цивільний шлюб – це ...»** серед осіб жіночої статі, можна виділити кілька ключових категорій:

а) Спільне проживання та стосунки 30% (6 із 20). (Спільний побут, проживання, стосунки двох осіб, які не задокументовані у РАЦСі. Спільне проживання пари. Співжиття чоловіка та жінки. Проживання разом. Можливість пожити разом з партнером. Можливість разом жити

б) Шлюб та його форми 20% (4 із 20). (Варіант шлюбу. Це шлюб, який майже ріаноцінний зі звичайним, просто без штампу в паспорті. Вид шлюбу. Не офіційні стосунки).

в) Внутрішнє сприйняття та взаємодія 20% (4 із 20). (Це пізнання себе за допомогою партнера. Можливість бути не самотньою. Стосунки. Певний вид стосунків).

г) Нормативне сприйняття 5% (3 із 20). (Нормально. Не самотньо звучить. Нічого важливого)

д) Особистісна свобода та автономія (1 із 20). (Свобода)

е) Сім'я та сімейні відносини 10% (1 із 20). (Сім'я. Добровільне, за згодою двох осіб не поєднаних родинними стосунками, ведення спільного господарства і побуту без офіційності).

На підставі отриманого аналізу можна зробити висновок, що для осіб жіночої статі цивільний шлюб сприймається як форма співжиття, яка не потребує офіційного підтвердження, але водночас визнається як рівноцінна традиційному шлюбу. Також важливим є психологічний контакт при ньому.

Аналізуючи надані відповіді на питання № 2 **«Які переваги, на Вашу думку має цивільний шлюб?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити кілька ключових категорій:

а) Гнучкість та самостійність в рішеннях. 20% (4 із 20). (Цивільний шлюб є більш гнучким. Ти сам приймаєш рішення та береш відповідальність. Пара сама встановлює умови. Не треба змінювати прізвище і всі документи.

б) Можливість краще пізнати партнера 25% (5 із 20). (Це можливість перевірити стосунки на міцність. Дає пізнати людину краще до церковного шлюбу. Дає змогу краще дізнатися партнера. Можливість придивитися одне на одного більше часу без офіційності.

в) Відсутність релігійних обов'язків 5% (1 із 20). (Пара вільна від релігії).

г) Недоліки або відсутність переваг: 30% (6 із 20) (Жодних. Складно відповісти. У моєму розумінні - жодних. Нема стабільності, переваг нема).

д) Спільне проживання 20% (4 із 20). (Жити разом можна і не йти до РАЦСу одразу. Проживання разом. Спільне проживання).

Отже, більшість респондентів вважає, що цивільний шлюб дає можливість гнучко підходити до умов спільного життя, краще пізнати

партнера перед укладанням офіційного шлюбу та мати спільне проживання без необхідності оформлення стосунків офіційно. З іншого боку, частина респондентів не бачить в цивільному шлюбі жодних переваг.

Аналізуючи надані відповіді на питання №3 **«Хто виступив ініціатором вашого спільного життя у формі цивільного шлюбу?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: 65% жінок зазначили, що це було їх спільним рішенням, 25% вказали, що ініціатором був їх партнер, та 5% вважають, що це данина моді.

Аналізуючи надані відповіді на питання №4 **«Як Ваші батьки, близькі, друзі сприйняли ваше рішення жити у цивільному шлюбі?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: 45% відповіли, що їх оточення сприйняло це спокійно, 35% зазначили, що їхні батьки або близькі були проти через негативне ставлення до незареєстрованих стосунків, 20% вказали, що їх оточення ще не знає про їхнє рішення, та 5% відзначили, що їхні батьки чи близькі були проти через негативне ставлення до їх партнера (партнерки).

Аналізуючи надані відповіді на питання №5 **«Чи припустимі зради у цивільному шлюбі?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: 75% відповіли, що зрада неприпустима, оскільки партнери повинні бути чесними й вірними один одному. 5% вважають, що зрада може бути припустимою, якщо це було обговорено заздалегідь і узгоджено дозвіл на зраду. Також 5% вважають, що зрада є відносним поняттям, яке залежить від індивідуальних умов кожної пари. 5% відзначили, що у їхніх стосунках, де є справжнє кохання, не залишається часу на зраду. Ще 5% вказали, що у вільних стосунках зустрічі на стороні можливі. Останні 5% респондентів вказали, що вони не можуть визначитися з відповіддю на це питання.

Аналізуючи надані відповіді на питання №6 **«Чи завжди цивільні шлюби набувають узаконеного статусу?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: 60% вважають, що таке часто буває. 15% вказали, що такі випадки бувають вкрай рідко, 15% вважають, що це абсолютно різні

шлюби, та 10% респондентів не зіткнулися з такими випадками і не можуть відповісти на це питання.

Аналізуючи надані відповіді на питання №7 **«Скільки часу партнери можуть прожити у цивільному шлюбі, перш ніж оформити офіційні стосунки?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: 65% відповіли, що партнери можуть проживати у цивільному шлюбі скільки завгодно довго. 35% вказали, що такий шлюб може тривати від 1 до 3 років перед оформленням офіційних стосунків. Та лише 5% респондентів вважають, що партнери можуть прожити у цивільному шлюбі від півроку до 1 року перед офіційним вступом в шлюб.

Аналізуючи надані відповіді на питання №8 **«У чому полягає цінність (сенса) особисто Ваших стосунків з партнером?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді: більшість (55%) вважають головною цінністю кохання. 25% респондентів вказали на відчуття потрібності комусь, 10% підкреслили матеріальну стабільність, а по 5% вважають головною цінністю підтримку та спільні цілі, постійний розвиток та регулярне статеве життя.

Аналізуючи надані відповіді на питання №9 **«Чи згодні Ви з наведеними нижче твердженнями?»**, серед осіб жіночої статі, можна виділити наступні відповіді:

1. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це втрата особистої свободи, більшість (60%) не погоджуються з цим твердженням, тоді як 40% виразили свою згоду.

2. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це порятунок від самотності, половина (50%) погоджуються з цим твердженням, 35% не погоджуються, тоді як 15% відповідають, що важко сказати.

3. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це діти та їх виховання, більшість

(70%) погоджуються з цим твердженням, 15% не погоджуються, тоді як інші 15% відповідають, що важко сказати.

4. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це монотонна, непомітна, неоплачувана домашня праця («домашнє рабство»), більшість (55%) погоджуються з цим твердженням, 40% не погоджуються, тоді як 5% відповідають, що важко сказати.

5. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це місце, в якому людина може бути сама собою, більшість (85%) погоджуються з цим твердженням, лише 5% не погоджуються, тоді як 10% відповідають, що важко сказати.

6. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є гальмуючим фактором для особистісного і кар'єрного зростання, більшість (75%) не погоджуються з цим твердженням. Лише 5% погоджуються, тоді як 20% відповідають, що важко сказати.

7. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є джерелом постійного задоволення для людини, більшість (70%) погоджуються з цим твердженням. 10% не погоджуються, тоді як 20% відповідають, що важко сказати.

8. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є джерелом натхнення, завдяки якому людина може досягнути всього, чого вона прагне, більшість (75%) погоджуються з цим твердженням. Лише 5% не погоджуються, тоді як 20% відповідають, що важко сказати.

10. Нами були наведені варіанти існування сучасних (альтернативних) шлюбних відносин, де треба було обрати серед них по 2-3 варіанти тих, які респонденти вважали прийнятними і не прийнятними для себе. Отже:

1. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до існування бездітних сімей (child free), де більшість вільного

часу витрачається на особисті інтереси, друзів, роботу та стосунки з партнером без появи дитини, 65% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 35% вважають його прийнятним.

2. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до існування фактичних шлюбів (спільне проживання без офіційної реєстрації шлюбу), 85% вважають цей варіант прийнятним для себе, тоді як 15% вважають його неприйнятним.

3. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до існування гостьових шлюбів або годвин-шлюбів, 80% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 20% вважають його прийнятним.

4. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до існування самотності або соло-стосунків, 85% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 15% вважають його прийнятним.

5. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до відкритих шлюбів або вільних стосунків, 85% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 15% вважають його прийнятним.

6. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до відкритого шлюбу та свінгерства, 95% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як лише 5% вважають його прийнятним.

7. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до патріархальної (традиційної), авторитарної сім'ї, 75% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 25% вважають його прийнятним.

8. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до одностатевої сім'ї, 75% вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 25% вважають його прийнятним.

9. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до егалітарної, колективістської сім'ї, 75% респонденток

вважають цей варіант прийнятним для себе, тоді як 25% вважають його неприйнятним.

10. За результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про ставлення до дітоцентричної сім'ї, 85% респонденток вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 15% вважають його прийнятним.

«Мотиви вступу до шлюбу (А. Маленова, А. Самойленкова)».

Опитування стосувалося важливості мотивів вступу молодих людей у цивільний шлюб.

1. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Любов» для вступу в цивільний шлюб, більшість респонденток (85%) вважають цей мотив дуже важливим. 5% респонденток вважають, що мотив «Любов» швидше має значення, 5% вважають, що цей мотив має значення, тоді як 5% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим.

2. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Спільність поглядів» для вступу в цивільний шлюб, більше половини респонденток (55%) вважають цей мотив дуже важливим. 15% респонденток вважають, що мотив «Спільність поглядів» швидше має значення, 25% вважають, що цей мотив має значення, тоді як 5% респонденток вважають цей мотив швидше неважливим.

3. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Самотність, відчуття внутрішньої пустоти» для вступу в цивільний шлюб, 25% респонденток вважають цей мотив дуже важливим. 5% респонденток вважають, що цей мотив швидше має значення. 35% респонденток вказали, що мотив «Самотність, відчуття внутрішньої пустоти» має значення для них. Тоді як 25% респонденток вважають цей мотив швидше неважливим і 10% вважають його абсолютно неважливим.

4. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Співчуття» для вступу в цивільний шлюб, більшість (50%) респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим.

15% респонденток вказали, що цей мотив швидше має значення, тоді як інші 15% вважають його просто важливим. Ще 15% респонденток вважають цей мотив швидше неважливим. Лише 5% респонденток вважають мотив «Співчуття» дуже важливим при вступі в шлюб.

5. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Очікування дитини» для вступу в цивільний шлюб, 40% респонденток вважають цей мотив важливим. Додатково, 35% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, тоді як 20% вважають його швидше важливим. 10% респонденток вважають мотив «Очікування дитини» швидше неважливим і лише 10% вважають його абсолютно неважливим при вступі в шлюб.

6. Згідно з результатами опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Матеріальна забезпеченість партнера; матеріальний розрахунок» для вступу в цивільний шлюб, 30% респонденток вважають цей мотив важливим. 20% респонденток вважають його швидше важливим, а ще 15% вважають дуже важливим. Також 30% респонденток вважають цей мотив швидше неважливим, тоді як 15% вважають його абсолютно неважливим при вступі в шлюб.

7. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Випадковість (так склалися обставини)» при вступі в шлюб, 60% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим. 35% респонденток вважають його швидше неважливим, тоді як лише 5% респонденток вважають цей мотив дуже важливим для вступу в шлюб.

8. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Наявність житла в одного з партнерів» при вступі в шлюб, 35% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим, та ще 35% респонденток вважають його швидше неважливим. Тоді як 5% респонденток вважають цей мотив якимось, що має значення і 5%

респонденток вважають його швидше важливим. 20% респонденток вважають цей мотив дуже важливим для вступу в шлюб.

9. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Духовна близькість» при вступі в шлюб, 75% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 20% респонденток вважають його якимось, що має значення, і 5% респонденток вважають його швидше неважливим. Жодна з респонденток не вважає цей мотив швидше важливим або абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

10. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Підходящий вік для вступу у шлюб» при вступі в цивільний шлюб, 15% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 30% респонденток вважають його якимось, що має значення, 30% респонденток вважають його швидше неважливим, і 25% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим. Жодна з респонденток не вважає цей мотив швидше важливим для вступу в шлюб.

11. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Прагнення бути «як всі» при вступі в цивільний шлюб, 10% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 15% респонденток вважають його якимось, що має значення, 20% респонденток вважають його швидше неважливим, і 55% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим. Жодна з респонденток не вважає цей мотив швидше важливим для вступу в шлюб.

12. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Звільнення від опіки батьків» при вступі в цивільний шлюб, 15% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 5% респонденток вважають його швидше важливим, 15% респонденток вважають його якимось, що має значення, 25% респонденток вважають його швидше неважливим, і 40% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

13. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Помста» при вступі в цивільний шлюб, 5% респонденток вважають цей мотив має значення, 15% респонденток вважають його швидше неважливим, і 80% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

14. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Почуття обов'язку (зобов'язання)» при вступі в цивільний шлюб, 5% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 20% респонденток вважають його має значення, 30% респонденток вважають його швидше неважливим, і 45% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

15. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Наслідування сімейних, національних чи культурних традицій» при вступі в цивільний шлюб, 10% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 15% респонденток вважають його швидше важливим, 15% респонденток вважають його має значення, 35% респонденток вважають його швидше неважливим, і 25% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

16. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Престиж» при вступі в цивільний шлюб, 20% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 15% респонденток вважають його має значення, 10% респонденток вважають його швидше неважливим, і 55% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

17. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Влада» при вступі в цивільний шлюб, 20% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 5% респонденток вважають його має значення, 20% респонденток вважають його швидше неважливим, і 55% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

18. На основі результатів опитування 20 респондентів жіночої статі на питання про важливість мотиву «Бажання мати постійного сексуального партнера» при вступі в цивільний шлюб, 25% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, 20% респонденток вважають його швидше важливим, 30% респонденток вважають його має значення, 25% респонденток вважають його швидше неважливим, і 15% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

19. Серед 20 опитаних респондентів жіночої статі на питання щодо важливості мотиву «Бажання стати мамою, татом (батьками)» для вступу в цивільний шлюб, 45% респонденток відповіли, що це дуже важливий мотив. 10% респонденток вважають його швидше важливим, 25% - що мотив має значення, 20% вважають, що мотив швидше не має значення, і 10% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим.

20. Серед 20 опитаних респондентів жіночої статі на питання щодо важливості мотиву «Вирішення побутових проблем» для вступу в цивільний шлюб, 20% респонденток відповіли, що це дуже важливий мотив. Ніхто з респонденток не вважає цей мотив швидше важливим. 30% респонденток вказали, що мотив має значення, 40% вважають, що мотив швидше не має значення, і 10% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим.

«Рольові очікування у шлюбі» (А. Волкова, Г. Трапезникова)

Опрацювання результатів дослідження очікувань від ролей, які мають виконувати партнери у шлюбі, представлене нижче.

1. Сексуальні стосунки та особистісна згуртованість. Більшість жінок (75%, 15 осіб) вважають, що сексуальні стосунки є важливою частиною шлюбу, але не головною. Особистісна згуртованість, згідно з 65% (13 осіб), є більш значущою.

2. Батьківські обов'язки та професійні інтереси. Переважна більшість (80%, 16 осіб) вважають, що обидва партнери повинні брати активну участь у вихованні дітей. Професійні інтереси вважають важливими 70% (14 осіб).

3. Господарсько-побутова сфера та моральна підтримка. Близько 60% (12 осіб) вказують на рівність у виконанні домашніх обов'язків. Моральна підтримка важлива для 85% (17 осіб).

4. Зовнішня привабливість та рольові очікування. Зовнішню привабливість партнера важливою вважають 50% (10 осіб). Щодо рольових очікувань, 75% (15 осіб) вважають, що чоловік і жінка повинні ділити обов'язки порівну.

Ці результати вказують на те, що жінки, які перебувають у цивільному шлюбі, цінують моральну підтримку, рівність у виконанні батьківських і господарських обов'язків, а також спільність інтересів із партнером. Сексуальні стосунки є важливими, але не головними, а зовнішня привабливість не є пріоритетною. Відповіді свідчать про бажання мати гармонійні, збалансовані відносини, де обидва партнери беруть активну участь у всіх аспектах сімейного життя.

«Вимірювання настанов у парі» (Ю. Альошина, І. Гозман, О. Дубовська)

Визначення настанов та відношень між партнерами здійснювалося шляхом підрахунку середнього арифметичного балу за кожною з 7-ми сфер. Вищі бали вказували на домінування жінки в певній ролі, тоді як нижчі - на домінування чоловіка. Якщо величина була близька до середнього, це свідчило про приблизно рівний внесок обох партнерів. За допомогою неї ми отримали такі результати:

1) У сфері «Щирість у стосунках» (питання 9, 13, 14), середній бал склав 3,1, що вказує на більшу участь жінок у підтримці щирості у стосунках.

2) В «Економічних відносинах» (питання 2, 15, 18), середній бал становив 2,4, що свідчить про рівномірний внесок обох партнерів у економічні питання.

3) Для «Відповідальності за дітей» (питання 19, 3, 16) середній бал був 3,7, показуючи домінуючу роль жінок у цій сфері.

4) В сфері «Дозвілля» (питання 20, 8, 4), середній бал 2,6 вказує на збалансовану участь обох партнерів.

5) У «Хатніх справах» (питання 17, 5, 21), середній бал 3,8 демонструє значну участь жінок.

6) Середній бал у сфері «Емоційної підтримки» (питання 10, 6, 11) склав 2,9, свідчить про більшу активність жінок у цьому аспекті.

7) Нарешті, у сфері «Зовнішнього вигляду та привабливості» (питання 1, 7, 12), середній бал 2,3 свідчить про приблизно рівний внесок обох партнерів.

З цих результатів можна зробити висновок, що жінки в цьому дослідженні більш активні у сферах відповідальності за дітей, хатніх справ та емоційної підтримки, тоді як у інших аспектах сімейного життя, таких як економічні відносини, дозвілля та зовнішній вигляд, відбувається більш збалансований розподіл ролей між партнерами.

«Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко)

За допомогою тесту-опитувальнику ми отримали такі результати:

1) 15% (3 жінки) набрали від 0 до 16 балів, що свідчить про абсолютно неблагополучні шлюбні відносини.

2) 20% (4 жінки) мали від 17 до 22 балів, позначаючи неблагополучні шлюбні відносини.

3) 25% (5 жінок) знаходилися у категорії скоріше неблагополучних, набравши від 23 до 26 балів.

4) 10% (2 жінки) мали перехідний рівень задоволеності з 27 до 28 балів.

5) 15% (3 жінки) були скоріше задоволені своїм шлюбом, набравши від 29 до 32 балів.

6) 10% (2 жінки) відносилися до категорії благополучних, набравши від 33 до 38 балів.

7) 5% (1 жінка) є абсолютно задоволеною шлюбом, набравши від 39 до 48 балів.

Ці результати вказують на те, що серед жінок, які перебувають у цивільному шлюбі, існує значне розмаїття ступенів задоволеності шлюбом.

Більшість жінок відчують певний рівень незадоволеності своїми шлюбними відносинами. Високі показники задоволеності шлюбом є рідкісними серед цієї групи.

2.3.2. Аналіз уявлень чоловіків про цивільний шлюб

«Мої уявлення про цивільний шлюб»

Далі ми проаналізуємо відповіді чоловіків за анкетною; це дані про їх особисті стосунки і ставлення до цивільного шлюбу.

Аналізуючи надані відповіді на питання №1 ***«Особисто для Вас, цивільний шлюб – це ...»*** серед осіб чоловічої статі, можна виділити кілька ключових категорій:

1) Цивільний шлюб як еквівалент традиційного шлюбу. Для деяких респондентів цивільний шлюб вважається таким же серйозним і зобов'язуючим, як і звичайний шлюб. Він означає стабільність, любов і частину життя. Загалом 30% (6 осіб) відповідей входять у цю категорію.

2) Цивільний шлюб як перехідна форма відносин. Для інших чоловіків цивільний шлюб виступає як можливість краще зрозуміти сумісність з партнером перед більш формальними зобов'язаннями. Це бачення стосунків, які мають певні права та обов'язки, але ще не є офіційно зареєстрованими. Всього 25% (5 осіб) респондентів поділяють цю точку зору.

3) Цивільний шлюб як форма вільних стосунків. Для третьої групи чоловіків цивільний шлюб є формою вільних стосунків, де менше формальностей і більше особистої свободи. Вони можуть не вважати цивільний шлюб серйозним зобов'язанням, а швидше способом бути разом без офіційних умов. Тобто, 20% (4 особи) віддали перевагу цьому варіанту.

4) Цивільний шлюб як неформальність. Є також група респондентів, які вважають цивільний шлюб нечим особливим або просто формальністю. Це може вказувати на невизначеність у їхніх стосунках або на те, що вони не надають великого значення юридичному аспекту шлюбу. Таких респондентів всього 25% (5 осіб).

Ці результати можуть відображати різноманітність поглядів серед чоловіків на цивільний шлюб і вказувати на те, що їхнє бачення цих відносин може істотно варіюватися, включаючи традиційні в'язки, перехідні стадії, вільні стосунки та неформальність.

Аналізуючи надані відповіді на питання №2 **«Які переваги, на Вашу думку має цивільний шлюб?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити кілька ключових категорій:

1) Перевага свободи і гнучкості. Багато чоловіків вважають, що основна перевага цивільного шлюбу полягає у меншій формальності та офіційності, що дає більше свободи у стосунках. Це включає можливість легкого розриву стосунків, відсутність відповідальності, а також простору для пошуку інших партнерів. Всього 45% (9 осіб) дали відповіді, що відображають цю думку.

2) Відсутність переваг. Деякі чоловіки не бачать жодних переваг у цивільному шлюбі порівняно з офіційним шлюбом. Це може вказувати на те, що для них цивільний шлюб не пропонує нічого вигідного чи відрізняється мало. Цю думку висловили 5% (1 особа).

3) Експеримент і розвиток стосунків. Інші чоловіки бачать цивільний шлюб як можливість для з'ясування сумісності з партнером без юридичних наслідків. Це також включає вільне співжиття, спільне проведення часу, та формування спільного бюджету. Таких респондентів загалом 25% (5 осіб).

4) Практичні переваги. Є чоловіки, які зазначили конкретні практичні переваги, такі як спільна оренда житла або бюджету. Вони можуть вважати цивільний шлюб більш практичним у повсякденному житті. Відповіді, що вказують на це, складають ще 10% (2 особи).

5) Емоційні та особистісні переваги. Для деяких респондентів кохання та емоційна близькість є ключовими перевагами цивільного шлюбу, які не потребують офіційного підтвердження. Це відображає відносини, що базуються на особистісній згоді та емоційному зв'язку. Всього 15% (3 особи) вибрали цей варіант.

Такі результати демонструють різноманітність поглядів чоловіків на цивільний шлюб та його переваги, які варіюються від прагнення до свободи та гнучкості до розуміння цивільного шлюбу як емоційного зв'язку без юридичного оформлення.

Аналізуючи надані відповіді на питання №3 **«Хто виступив ініціатором вашого спільного життя у формі цивільного шлюбу?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: всього 20% (4 особи) респондентів вказали, що рішення жити разом у формі цивільного шлюбу було прийнято спільно з партнером. Ще 45% (9 осіб) ідентифікували себе як ініціаторів переходу до цивільного шлюбу. Також 25% (5 осіб) відповідей показали, що ініціатива перейти до цивільного шлюбу виходила від їхніх партнерів. Ще 10% (2 особи) зазначили, що перехід до цивільного шлюбу був зумовлений суспільними нормами або модою.

Аналізуючи надані відповіді на питання №4 **«Як Ваші батьки, близькі, друзі сприйняли ваше рішення жити у цивільному шлюбі?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: більшість, а саме 60% (12 осіб), вказали, що їхнє оточення спокійно сприйняло рішення про цивільний шлюб. Також 20% (4 особи) зазначили, що їхні батьки або близькі наразі не знають про їхнє рішення жити у цивільному шлюбі. Ще 15% (3 особи) респондентів повідомили, що їхні батьки або близькі були проти їхнього цивільного шлюбу через негативне ставлення до їх партнера. Також 5% (1 особа) отримали негативну реакцію через сам факт цивільного шлюбу, незалежно від партнера.

Аналізуючи надані відповіді на питання №5 **«Чи припустимі зради у цивільному шлюбі?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: більшість, 55% (11 осіб), вважають зради неприпустимими, оскільки партнери повинні бути чесними та вірними одне одному. Також 25% (5 осіб) вважають, що в цивільному шлюбі можливі вільні стосунки, що не забороняють зустрічі з іншими людьми. Ще 25% (5 осіб) не змогли однозначно відповісти на питання про припустимість зрад.

Аналізуючи надані відповіді на питання №6 **«Чи завжди цивільні шлюби набувають узаконеного статусу?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: 55% (11 осіб) вважають, що цивільні шлюби не завжди набувають узаконеного статусу і є абсолютно різними від офіційних шлюбів. Також 10% (2 особи) зазначили, що їм не відомі випадки, коли цивільні шлюби ставали офіційними. Всього 30% (6 осіб) вказали, що таке трапляється дуже рідко. Ще 5% (1 особа) відповіли, що цивільні шлюби часто набувають узаконеного статусу.

Аналізуючи надані відповіді на питання №7 **«Скільки часу партнери можуть прожити у цивільному шлюбі, перш ніж оформити офіційні стосунки?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: 25% (5 осіб) респондентів вважають, що партнери можуть прожити разом від одного до трьох років перед оформленням офіційного шлюбу. Переважна більшість, 70% (14 осіб), відповіли, що партнери можуть жити в цивільному шлюбі необмежений час без оформлення стосунків. Ще 5% (1 особа) вказали, що такий період становить від півроку до одного року.

Аналізуючи надані відповіді на питання №8 **«У чому полягає цінність (сенса) особисто Ваших стосунків з партнером?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді: більшість, 45% (9 осіб), вказали, що основною цінністю їхніх стосунків є кохання. Також 25% (5 осіб) зазначили, що цінність їхніх стосунків полягає у регулярному статевому житті. Ще 30% (6 осіб) відчують цінність від того, що вони потрібні своєму партнеру. Лише одна особа, що становить 5%, вважає матеріальну стабільність цінністю своїх стосунків.

Аналізуючи надані відповіді на питання №9 **«Чи згодні Ви з наведеними нижче твердженнями?»**, серед осіб чоловічої статі, можна виділити наступні відповіді:

1. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це втрата особистої свободи, більшість, 70% (14 осіб), згодні з твердженням, що сім'я веде до втрати

особистої свободи. Ще 15% (3 особи) не змогли однозначно визначитися зі своєю відповіддю на це питання. Також 15% (3 особи) респондентів не згодні з цим твердженням,

2. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це порятунок від самотності, 65% (13 осіб) погодилися з твердженням, що сім'я є порятунком від самотності. Також 15% (3 особи) не згодні з цим твердженням. Ще 20% (4 особи) не змогли однозначно визначити свою відповідь на це питання..

3. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це діти та їх виховання, 35% (7 осіб) погодилися, що сім'я передбачає наявність дітей та їх виховання. Також 30% (6 осіб) не вважають, що наявність та виховання дітей є обов'язковою умовою сім'ї. Ще 35% (7 осіб) відповіли, що їм важко сказати або вони не визначилися зі своєю позицією щодо цього питання.

4. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це монотонна, непомітна, неоплачувана домашня праця («домашнє рабство»), 35% (7 осіб) висловили незгоду з цим твердженням. Більшість, 50% (10 осіб) підтримали думку, що сімейне життя може бути пов'язане з монотонною і непомітною працею. Ще 15% (3 особи) зазначили, що їм важко визначитися зі своєю відповіддю або не можуть дати однозначну відповідь.

5. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я – це місце, в якому людина може бути сама собою, більшість, 60% (12 осіб) погодилися, що сім'я є місцем, де вони можуть бути собою. Ще 15% (3 особи) не погодилися з цим твердженням. Також 25% (5 осіб) вказали, що їм важко сказати або вони не визначилися з відповіддю на це питання..

6. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є гальмуючим фактором для особистісного і кар'єрного зростання, 35% (7 осіб) відповіли, що сім'я не є

гальмуючим фактором для їхнього особистісного та кар'єрного росту. Ще 25% (5 осіб) підтримали думку, що сім'я може гальмувати особистісний та кар'єрний розвиток. Більшість, 40% (8 осіб) вказали, що їм важко визначитися зі своєю відповіддю або не можуть дати однозначну відповідь. 7. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є джерелом постійного задоволення для людини, 40% (8 осіб) погодилися, що сім'я є джерелом постійного задоволення для людини. Також 30% (6 осіб) не згодні, що сім'я є джерелом постійного задоволення. Ще 30% (6 осіб) зазначили, що їм важко визначитися зі своєю відповіддю на це питання..

8. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до твердження, що сім'я є джерелом натхнення, завдяки якому людина може досягнути всього, чого вона прагне, 40% (8 осіб) погоджуються, що сім'я є джерелом натхнення для досягнення їхніх прагнень. Також 35% (7 осіб) не вважають, що сім'я є джерелом натхнення для досягнення цілей. Ще 25% (5 осіб) вказали, що їм важко визначитися зі своєю відповіддю на це питання.

9. Нами були наведені варіанти існування сучасних (альтернативних) шлюбних відносин, де треба було обрати серед них по 2-3 варіанти тих, які респонденти вважали прийнятними і не прийнятними для себе. Отже:

9.1. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до існування бездітних сімей (child free), де більшість вільного часу витрачається на особисті інтереси, друзів, роботу та стосунки з партнером без появи дитини, 64% (9 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 55% (11 осіб) вважають його прийнятним.

9.2. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до існування фактичних шлюбів (спільне проживання без офіційної реєстрації шлюбу), 60% (12 осіб) вважають цей варіант прийнятним для себе, тоді як 40 % (8 осіб) вважають його неприйнятним.

9.3. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до існування гостьових шлюбів або годвин-шлюбів, 70% (14 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 30% (6 осіб) вважають його прийнятним.

9.4. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до існування самотності або соло-стосунків, 65% (13 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 35% (7 осіб) вважають його прийнятним.

9.5. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до відкритих шлюбів або вільних стосунків, 70% (6 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 30% (14 осіб) вважають його прийнятним.

9.6. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до відкритого шлюбу та свінгерства, 90% (18 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як лише 10% (2 особи) вважають його прийнятним.

9.7. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до патріархальної (традиційної), авторитарної сім'ї, 75% (15 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 25% (5 осіб) вважають його прийнятним.

9.8. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до одностатевої сім'ї, 65% (13 осіб) вважають цей варіант неприйнятним для себе, тоді як 35% (7 осіб) вважають його прийнятним.

9.9. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до егалітарної, колективістської сім'ї, 55% (11 осіб) респондентів вважають цей варіант прийнятним для себе, тоді як 45% (9 осіб) вважають його неприйнятним.

9.10. За результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про ставлення до дітоцентричної сім'ї, 50% (10 осіб) респондентів

вважають цей варіант неприйнятним для себе та 50% (10 осіб) вважають його прийнятним.

«Мотиви вступу до шлюбу (А. Маленова, А. Самойленкова)»

опитування стосувалося важливості мотивів вступу молодих людей у цивільний шлюб.

1. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Любов» для вступу в цивільний шлюб, більшість респондентів (55%) вважають цей мотив дуже важливим. 15% респондентів вважають, що мотив «Любов» швидше має значення, 25% вважають, що цей мотив має значення, тоді як 5% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим.

2. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Спільність поглядів» для вступу в цивільний шлюб, більше половини респондентів (65%) вважають цей мотив дуже важливим. 10% респондентів вважають, що мотив «Спільність поглядів» швидше має значення, 20% вважають, що цей мотив має значення, тоді як 5% респондентів вважають цей мотив швидше неважливим.

3. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Самотність, відчуття внутрішньої пустоти» для вступу в цивільний шлюб, 50% респондентів вважають цей мотив дуже важливим. 10% респондентів вважають, що цей мотив швидше має значення. 20% респондентів вказали, що мотив «Самотність, відчуття внутрішньої пустоти» має значення для них. Тоді як 15% респондентів вважають цей мотив швидше неважливим і 5% вважають його абсолютно неважливим.

4. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Співчуття» для вступу в цивільний шлюб, більшість (40%) респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим. 15% респондентів вказали, що цей мотив швидше має значення, тоді як інші 25% вважають його просто важливим. Ще 15% респондентів вважають цей

мотив швидше неважливим. Лише 5% респондентів вважають мотив «Співчуття» дуже важливим при вступі в шлюб.

5. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Очікування дитини» для вступу в цивільний шлюб, 60% респондентів вважають цей мотив важливим. Додатково, 25% респонденток вважають цей мотив дуже важливим, тоді як 5% вважають його швидше важливим. 5% респондентів вважають мотив «Очікування дитини» швидше неважливим і лише 5% вважають його абсолютно неважливим при вступі в шлюб.

6. Згідно з результатами опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Матеріальна забезпеченість партнера; матеріальний розрахунок» для вступу в цивільний шлюб, 10% респондентів вважають цей мотив важливим. 15% респондентів вважають його швидше важливим, а ще 5% вважають дуже важливим. Також 50% респондентів вважають цей мотив швидше неважливим, тоді як 20% вважають його абсолютно неважливим при вступі в шлюб.

7. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Випадковість (так склалися обставини)» при вступі в шлюб, 40% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим. 25% респондентів вважають його швидше неважливим, тоді як 35% респондентів вважають цей мотив дуже важливим для вступу в шлюб.

8. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Наявність житла в одного з партнерів» при вступі в шлюб, 25% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим, та ще 25% респондентів вважають його швидше неважливим. Тоді як 15% респондентів вважають цей мотив якимось, що має значення і 10% респондентів вважають його швидше важливим. 25% респондентів вважають цей мотив дуже важливим для вступу в шлюб.

9. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Духовна близькість» при вступі в шлюб, 45%

респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 15% респондентів вважають його якимось, що має значення, і 15% респондентів вважають його швидше неважливим. Також 25% респондентів вважають цей мотив швидше важливим або абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

10. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Підходящий вік для вступу у шлюб» при вступі в цивільний шлюб, 25% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 15% респондентів вважають його якимось, що має значення, 20% респондентів вважають його швидше неважливим, і 35% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим. Жоден з респондентів не вважає цей мотив швидше важливим для вступу в шлюб.

11. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Прагнення бути «як всі» при вступі в цивільний шлюб, 30% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 5% респондентів вважають його якимось, що має значення, 10% респондентів вважають його швидше неважливим, і 55% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим. Жоден із респондентів не вважає цей мотив швидше важливим для вступу в шлюб.

12. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Звільнення від опіки батьків» при вступі в цивільний шлюб, 35% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 15% респондентів вважають його швидше важливим, 5% респондентів вважають його якимось, що має значення, 15% респондентів вважають його швидше неважливим, і 30% респонденток вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

13. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Помста» при вступі в цивільний шлюб, 25% респондентів вважають цей мотив має значення, 35% респондентів вважають його швидше неважливим, і 40% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

14. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Почуття обов'язку (зобов'язання)» при вступі в цивільний шлюб, 35% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 30% респондентів вважають його має значення, 15% респондентів вважають його швидше неважливим, і 20% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

15. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Наслідування сімейних, національних чи культурних традицій» при вступі в цивільний шлюб, 40% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 10% респондентів вважають його швидше важливим, 10% респондентів вважають його має значення, 20% респондентів вважають його швидше неважливим, і 20% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

16. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Престиж» при вступі в цивільний шлюб, 45% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 10% респондентів вважають його має значення, 20% респондентів вважають його швидше неважливим, і 25% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

17. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Влада» при вступі в цивільний шлюб, 60% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 10% респондентів вважають його має значення, 10% респондентів вважають його швидше неважливим, і 20% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

18. На основі результатів опитування 20 респондентів чоловічої статі на питання про важливість мотиву «Бажання мати постійного сексуального партнера» при вступі в цивільний шлюб, 55% респондентів вважають цей мотив дуже важливим, 30% респондентів вважають його швидше важливим,

15% респондентів вважають його має значення. Жоден респондент не відповів, що він є швидше неважливим чи абсолютно неважливим для вступу в шлюб.

19. Серед 20 опитаних респондентів чоловічої статі на питання щодо важливості мотиву «Бажання стати мамою, татом (батьками)» для вступу в цивільний шлюб, 35% респондентів відповіли, що це дуже важливий мотив. 20% респондентів вважають його швидше важливим, 25% - що мотив має значення, 10% вважають, що мотив швидше не має значення, і 10% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим.

20. Серед 20 опитаних респондентів чоловічої статі на питання щодо важливості мотиву «Вирішення побутових проблем» для вступу в цивільний шлюб, 65% респондентів відповіли, що це дуже важливий мотив. Ніхто з респондентів не вважає цей мотив швидше важливим. 10% респондентів вказали, що мотив має значення, 10% вважають, що мотив швидше не має значення, і 15% респондентів вважають цей мотив абсолютно неважливим.

«Рольові очікування у шлюбі» (А. Волкова, Г. Трапезникова)

Дослідження очікувань від ролей, які мають виконувати партнери у шлюбі. Нами було встановлено, що 60% респондентів (12 осіб) цілком згодні з твердженням, що настрій і самопочуття людини залежать від задоволення її сексуальних потреб, 25% (5 осіб) вважають, що загалом це правильно, 10% (2 особи) визнають це не зовсім так, а 5% (1 особа) вважають це неправильним. Щодо твердження про те, що щастя у шлюбі залежить від сексуальної гармонії подружжя, 50% респондентів (10 осіб) повністю погодилися з цим, 30% (6 осіб) вважають це загалом правильним, 15% (3 особи) відповіли, що це не зовсім так, і 5% (1 особа) не погодилися з цим твердженням. У відповідях на твердження, що сексуальні стосунки є головним у відносинах чоловіка і дружини, 35% респондентів (7 осіб) цілком згодні, 30% (6 осіб) вважають це загалом правильним, 25% (5 осіб) вважають, що це не зовсім так, а 10% (2 особи) відповіли, що це неправильно.

«Вимірювання настанов у парі» (Ю. Альошина, І. Гозман, О. Дубовська)

Настанови та стосунки між партнерами, на думку чоловіків, мають наступний вигляд:

1) По сфері «Щирість у стосунках» (питання 9, 13, 14), середній бал склав 2,5, що свідчить про рівномірний поділ ролей у цій сфері між чоловіком та дружиною.

2) У сфері «Економічні відносини» (питання 2, 15, 18), середній бал був 3,2, що вказує на переважну участь дружини у економічних питаннях сім'ї.

3) Для «Відповідальності за дітей» (питання 19, 3, 16), середній бал становив 1,8, вказуючи на більш активну роль чоловіка.

4) В «Дозвіллі» (питання 20, 8, 4) середній бал 2,7 свідчить про більш збалансований розподіл ролей.

5) У «Хатніх справах» (питання 17, 5, 21) середній бал 3,5 демонструє переважну участь дружини.

6) Середній бал у сфері «Емоційної підтримки» (питання 10, 6, 11) склав 2,3, вказуючи на рівномірний розподіл ролей.

7) Нарешті, у «Зовнішньому вигляді та привабливості» (питання 1, 7, 12), середній бал 3,0 свідчить про приблизно рівний внесок обох партнерів.

Загалом, ці результати відображають, що у деяких аспектах сімейного життя (економічні відносини, хатні справи, зовнішній вигляд) роль дружини була більш вираженою, тоді як у інших сферах (відповідальність за дітей, емоційна підтримка) спостерігався більш збалансований розподіл ролей або активна участь чоловіків.

Тест-опитувальник «Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко)

Чоловіки оцінюють свій рівень задоволеності стосунками таким чином:

1) Абсолютно неблагополучні (0-16) абсолютно неблагополучні - 5% респондентів (1 особа).

2) Неблагополучні (17-22) - 15% респондентів (3 особи).

3) Скоріше неблагополучні (23-26) - 20% респондентів (4 особи).

4) Перехідні (27-28) - 10% респондентів (2 особи).

- 5) Скоріше благополучні (29-32) - 25% респондентів (5 осіб).
- 6) Благополучні (33-38) - 15% респондентів (3 особи).
- 7) Абсолютно благополучні (39-48) - 10% респондентів (2 особи).

Найбільша кількість респондентів відчували себе «скоріше благополучними» в своїх шлюбних відносинах. Мінімальний відсоток респондентів показав абсолютну незадоволеність шлюбом (абсолютно неблагополучні). Відносно невеликий відсоток респондентів відносив себе до категорії «абсолютно благополучних» у шлюбі. Такі результати свідчать про різноманітність відчуттів та досвідів чоловіків у шлюбі, з варіаціями від повної незадоволеності до абсолютного благополуччя.

Отже, у ході нашого емпіричного дослідження, яке включало в себе анкети та методики, спрямовані на вивчення уявлень про цивільний шлюб та очікувань від шлюбу серед чоловіків та жінок, ми отримали ряд важливих висновків.

По-перше, ми виявили, що серед респондентів обох статей існує суттєвий консенсус щодо значення емоційного зв'язку та взаємоповаги у шлюбних відносинах. Більшість опитаних підкреслили, що міцні та глибокі емоційні зв'язки є критично важливими для успішного та щасливого шлюбу. Вони також наголосили на важливості чесного та відкритого спілкування як основи здорових стосунків.

По-друге, наш аналіз показав, що існують відмінності в ставленні до рольових очікувань у шлюбі між чоловічими та жіночими респондентами. Жінки в основному акцентували на необхідності емоційної підтримки та розуміння з боку своїх партнерів. Вони вважають, що емоційна близькість та взаємне розуміння є ключовими аспектами у відносинах. З іншого боку, чоловіки частіше акцентували на значенні спільного вирішення практичних питань та поділі домашніх обов'язків. Вони схиляються до думки, що ефективне управління побутовими аспектами та відповідальність є важливими для стабільності та злагожденості у відносинах.

Такі результати вказують на те, що, хоча існують певні спільні уявлення про шлюб серед чоловіків та жінок, гендерні різниці в очікуваннях та уявленнях про ролі у шлюбі все ще присутні. Це відображає ширший культурний контекст та соціальні норми, які формують наші уявлення про стосунки та шлюб. Важливо враховувати ці відмінності для розуміння динаміки відносин між партнерами та для розробки ефективних стратегій підтримки здорових та щасливих шлюбних відносин.

2.3.3. Порівняльний аналіз уявлень чоловіків та жінок про цивільний шлюб

З метою більш чіткої диференціації уявлень представників різної статі про феномен цивільного шлюбу був здійснений порівняльний аналіз відповідей респондентів різної статі за результатами виокремлення всіх метдик.

Почнемо з порівняння відповідей чоловіків і жінок за авторською анкетною *«Мої уявлення про цивільний шлюб»* (див. Додаток Б). Можна виявити як спільні, так і відмінні аспекти їхніх уявлень та ставлень.

Спільним для обох груп є розуміння цивільного шлюбу як форми спільного проживання та стосунків, при цьому жінки в більшій мірі наголошують на емоційній та особистісній складовій цього явища, тоді як чоловіки частіше сприймають цивільний шлюб як еквівалент традиційного шлюбу або перехідну форму відносин.

Щодо переваг цивільного шлюбу, обидві групи відзначають гнучкість та самостійність в рішеннях. Жінки більше акцентують на можливості краще пізнати партнера, в той час як чоловіки підкреслюють значення свободи та експерименту у розвитку стосунків.

У питанні ініціативи вступу в цивільний шлюб, жінки в більшості випадків вказують на спільне рішення, тоді як чоловіки частіше виступають як ініціатори. Це може відображати різні підходи до прийняття рішень у стосунках між статями.

Стосовно реакції оточуючих, жінки зазнають більше негативного ставлення через незареєстровані стосунки, в той час як чоловіки відзначають більш спокійне сприйняття їхнього рішення.

В області вірності та зрад у цивільному шлюбі, більшість жінок вважають зраду неприпустимою, тоді як серед чоловіків існує більша схильність до вільних стосунків.

Що стосується тривалості цивільного шлюбу до офіційного оформлення стосунків, обидві групи схиляються до думки, що це може бути будь-який час, проте жінки в більшій мірі вважають, що це може статися від 1 до 3 років.

В питанні про цінності особистих стосунків з партнером, кохання є ключовим для обох статей, хоча жінки також відзначають потребу в бути потрібними комусь, а чоловіки - потребу в статевому житті та важливість бути потрібними своєму партнеру.

Нарешті, в аспектах сприйняття сім'ї, цікаво відзначити, що жінки менш схильні вважати сім'ю фактором, що обмежує особистісний та кар'єрний розвиток, тоді як чоловіки частіше погоджуються з цим твердженням. Обидві групи схиляються до думки, що сім'я є місцем, де людина може бути сама собою, хоча жінки в цьому більш позитивно налаштовані.

Таким чином, хоча існують певні спільні переконання між жінками та чоловіками стосовно цивільного шлюбу, існують також значні відмінності в їхніх поглядах та ставленні до різних аспектів цього явища.

Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків, отриманих за опитувальником «*Мотиви вступу до шлюбу*» (див. Додаток В)

Аналізуючи відповіді жінок та чоловіків за анкетною № 2 «Мотиви вступу до шлюбу», можна виявити певні спільні та відмінні аспекти їхніх уявлень та мотивацій.

Спільним для обох груп є висока оцінка значення любові і спільності поглядів у шлюбі. Жінки надають більше значення любові (85% вважають її дуже важливою) у порівнянні з чоловіками (55%). Але для обох груп ці мотиви є ключовими.

Водночас існують відмінності у підходах до шлюбу. Жінки більше схиляються до важливості самотності та відчуття внутрішньої пустоти як мотиву вступу до шлюбу (25% вважають дуже важливим), в той час як серед чоловіків цей мотив важливіший (50%). Це може свідчити про те, що чоловіки більше цінують шлюб як засіб вирішення емоційної ізоляції.

Щодо мотиву матеріальної забезпеченості партнера, жінки в більшій мірі схиляються до його значущості (30% вважають важливим), тоді як чоловіки менш схильні вважати це важливим (10%). Це може відображати традиційні ролеві очікування щодо матеріальної підтримки в шлюбі.

Чоловіки більше, ніж жінки, вважають важливим мотив очікування дитини (60% проти 40%). Це може вказувати на те, що для чоловіків створення сім'ї та батьківство є більш значущими в шлюбі.

Інші мотиви, такі як випадковість обставин, наявність житла або духовна близькість, також розглядаються обома статями, але з різною ступенем важливості. Чоловіки та жінки згодні щодо низької важливості мотивів, пов'язаних із матеріальними чинниками, але розходяться в оцінці духовної близькості - жінки вважають її більш важливою (75% проти 45% у чоловіків).

Отже, аналіз показує, що попри спільність у визнанні важливості любові та спільності поглядів, існують помітні відмінності у мотиваціях жінок та чоловіків щодо вступу до шлюбу. Ці відмінності можуть бути обумовлені як культурними, так і індивідуальними факторами, формуючи унікальні погляди кожної групи на шлюб.

Відповіді жінок та чоловіків за опитувальником «Рольові очікування у шлюбі» (А. Волкова, Г. Трапезникова) детальніше наведені у Табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків за опитувальником «Рольові очікування у шлюбі»

<i>№</i>	<i>Група сімейних цінностей</i>	<i>Результати (Жінки, %)</i>	<i>Результати (Чоловіки, %)</i>
1	Сексуальні стосунки та особистісна згуртованість	75% (важливі, але не головні),	60% (важливі для настрою і самопочуття),

		65% (більш значуща особистісна згуртованість)	25% (загалом правильно)
2	Батьківські обов'язки та професійні інтереси	80% (активна участь обох у вихованні), 70% (важливість професійних інтересів)	60% (важливість батьківських обов'язків), 40% (професійні інтереси)
3	Господарсько-побутова сфера та моральна підтримка	60% (рівність у домашніх обов'язках), 85% (важлива моральна підтримка)	70% (важливість господарських обов'язків), 55% (моральна підтримка)
4	Зовнішня привабливість та рольові очікування	50% (важливість привабливості), 75% (рівний поділ обов'язків)	65% (важлива зовнішня привабливість), 50% (рівний поділ обов'язків)
5	Щастя у шлюбі залежить від сексуальної гармонії	60% (важлива сексуальна гармонія)	50% (цілком згодні), 30% (загалом правильно)
6	Сексуальні стосунки як головне у відносинах	45% (цілком згодні), 35% (загалом правильно)	35% (цілком згодні), 30% (загалом правильно)

Аналізуючи відповіді жінок та чоловіків щодо рольових очікувань у шлюбі, ми можемо виявити як спільні, так і відмінні аспекти їхніх поглядів на шлюбні відносини.

Спільним для обох статей є розуміння важливості сексуальних стосунків і особистісної згуртованості у шлюбі, хоча жінки більше акцентують на особистісній згуртованості (65%), а чоловіки – на значущості сексуальних стосунків для настрою і самопочуття (60%). Це вказує на різні акценти в розумінні гармонії в шлюбі.

В області батьківських обов'язків та професійних інтересів також спостерігається схожість: жінки і чоловіки вважають, що обидва партнери повинні брати активну участь у вихованні дітей, хоча жінки роблять на це більший акцент (80%). Це може свідчити про зміни в традиційних рольових стереотипах в сучасному суспільстві.

Однак, є певні відмінності у розумінні господарсько-побутової сфери та моральної підтримки. Жінки більше схиляються до важливості рівності у виконанні домашніх обов'язків (60%) та особливо підкреслюють значення

моральної підтримки (85%). У чоловіків ці аспекти також важливі, але їхня значущість сприймається трохи менше.

В контексті зовнішньої привабливості та рольових очікувань можна помітити, що чоловіки більшою мірою зосереджені на зовнішній привабливості (65% проти 50% у жінок). Обидві групи погоджуються з необхідністю рівного поділу обов'язків, але для жінок цей аспект є більш важливим (75%).

Загалом, ці відповіді відображають деякі відмінності, пов'язані з гендерними рольовими очікуваннями та персональними переконаннями. Жінки, як правило, більше уваги приділяють емоційній підтримці та рівності у відносинах, тоді як чоловіки частіше акцентують на важливості сексуальних стосунків та зовнішньої привабливості.

Відповіді жінок та чоловіків щодо існуючих настанов у парі детально відображені у Табл. 2.

Таблиця 2

**Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків за
опитувальником «Вимірювання настанов у парі» (Ю. Альошина,
І. Гозман, О. Дубовська)**

<i>№</i>	<i>Сфера</i>	<i>Результати (Жінки, середн. бал)</i>	<i>Результати (Чоловіки, середн. бал)</i>
1	Щирість у стосунках	3,1 (більше залежить від жінки)	2,5 (рівний внесок обох)
2	Економічні відносини	2,4 (рівний внесок обох)	3,2 (переважна участь дружини)
3	Відповідальність за дітей	3,7 (домінуюча роль жінок)	1,8 (більш активна роль чоловіка)
4	Дозвілля	2,6 (збалансована участь обох)	2,7 (збалансований розподіл)
5	Хатні справи	3,8 (значна участь жінок)	3,5 (переважна участь дружини)
6	Емоційна підтримка	2,9 (більша активність жінок)	2,3 (рівномірний розподіл)
7	Зовнішній вигляд та привабливість	2,3 (рівний внесок обох)	3,0 (приблизно рівний внесок)

Аналізуючи настанови жінок та чоловіків, можна помітити цікаві спільні та відмінні аспекти їхнього розуміння різних сфер сімейного життя.

Серед спільних аспектів обох статей є розуміння важливості збалансованої участі у дозвіллі та у зовнішньому вигляді та привабливості. Це вказує на усвідомлення необхідності рівномірного розподілу обов'язків та відповідальності у цих сферах.

Однак, існують відмінності в розумінні інших аспектів сімейного життя. Наприклад, у сфері економічних відносин чоловіки сприймають дружин як більш активних учасників (середній бал 3,2), тоді як жінки вважають, що вклад обох партнерів є рівним. Це може свідчити про різні переконання стосовно ролі та вкладу кожного з партнерів у фінансові аспекти сімейного життя.

В сфері відповідальності за дітей жінки відчують на собі більшу відповідальність (середній бал 3,7), що відображає традиційне бачення ролі жінки як основного опікуна дітей. Чоловіки, навпаки, вважають, що вони відіграють більш активну роль (середній бал 1,8).

У сфері хатніх справ жінки також відчують, що вони забезпечують більшу частину роботи (середній бал 3,8), тоді як чоловіки вважають, що дружини відіграють переважну, але не виняткову роль.

У сфері емоційної підтримки жінки відчують, що вони більш активні (середній бал 2,9), тоді як чоловіки вважають, що внесок обох партнерів є рівним.

Таким чином, результати вказують на існування традиційних гендерних ролей у деяких аспектах сімейного життя, таких як відповідальність за дітей та хатні справи, де жінки відчують більшу відповідальність, тоді як у інших аспектах, як-от дозвілля та зовнішній вигляд, існує більш рівномірний розподіл обов'язків і відповідальності.

Відповіді жінок та чоловіків щодо рівня задоволеності шлюбом, наведено у Табл. 3.

Таблиця 3

**Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків за
опитувальником «Задоволеність шлюбом» (В. Столін, Т. Романова,
Г. Бутенко)**

<i>№</i>	<i>Категорія</i>	<i>Жінки</i>	<i>Чоловіки</i>
1	Абсолютно неблагополучні	15%	5%
2	Неблагополучні	20%	15%
3	Скоріше неблагополучні	25%	20%
4	Перехідні	10%	10%
5	Скоріше благополучні	15%	25%
6	Благополучні	10%	15%
7	Абсолютно благополучні	5%	10%

Відповіді жінок та чоловіків на опитувальник демонструють цікаві відмінності та схожості в їхньому сприйнятті задоволеності шлюбними відносинами.

Спільним аспектом для обох статей є наявність відсотків респондентів у кожній із категорій, проте спостерігається різниця у розподілі цих відсотків. Загалом, жінки схильні відчувати менший рівень задоволеності своїми шлюбними відносинами порівняно з чоловіками. Наприклад, у категорії «абсолютно неблагополучні», частка жінок становить 15%, що є вищим показником порівняно з 5% серед чоловіків. Також помітно, що більш високий відсоток чоловіків (10%) відносить себе до категорії «абсолютно благополучні», в той час як серед жінок цей показник становить лише 5%.

Ці дані можуть свідчити про різні очікування та сприйняття шлюбу між статями. Жінки, можливо, мають вищі або більш складні очікування від шлюбу, що призводить до меншої задоволеності. Чоловіки ж, здається, мають більшу задоволеність від шлюбних відносин, що може вказувати на більш прості або реалістичні очікування від цих відносин.

2.4. Лекція на тему: «Цивільний шлюб: спільне і відмінне в уявленнях чоловіків та жінок»

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Тема: Цивільний шлюб: соціальні уявлення, відмінності та спільні риси в поглядах чоловіків та жінок

Кількість годин: 2

Вид заняття: лекція

Мета заняття:

- навчальна: ознайомити аудиторію із поняттями «цивільний шлюб», «соціальні уявлення», розрізняти поняття по темі та розуміти їх сенс;
- виховна: виховувати інтерес до вивчення особливостей та видів шлюбу, розуміти важливість шлюбу при укладаннях стосунків;
- розвивальна: розвивати мислення, уважність, володіти навичками аналізу стосовно цивільного та інших видів шлюбу та виділяти для себе основний сенс.

Міжпредметні зв'язки: соціологія, психологія, вікова психологія, культурологія.

Матеріально-технічне забезпечення заняття: друковані матеріали, мультимедійне обладнання, презентація, відео-матеріали, схеми та таблиці до теми.

Організація заняття: вітання, перевірка явки аудиторії і її готовності до заняття.

Мотивація: обґрунтувати необхідність вивчення цивільного шлюбу задля формування світогляду та розвитку своїх поглядів у створенні стосунків.

План

1. **Вступ до теми**
 - Визначення та актуальність цивільного шлюбу.
 - Огляд ключових понять: «цивільний шлюб», «соціальні уявлення».
2. **Характеристики цивільного шлюбу**
 - Відмінності між цивільним та офіційним шлюбом.
 - Правові та соціальні аспекти цивільного шлюбу.
3. **Гендерні відмінності та спільні риси**
 - Аналіз гендерних розбіжностей у поглядах на цивільний шлюб.
 - Спільні цінності та очікування в поглядах чоловіків та жінок.
4. **Висновки та обговорення**
 - Підсумки дослідження та його вплив на розуміння цивільного шлюбу.
 - Обговорення результатів та відповіді на запитання.

Активізація розумових здібностей: бесіда про плюси та мінуси цивільного шлюбу в стосунках, різновиди та види шлюбів.

Інтерактив «Асоціації».

Самостійна робота: особливості поглядів на цивільний шлюб у чоловіків та жінок.

Домашнє завдання: опрацювати додаткові джерела та навести приклади власного бачення цивільного шлюбу у суспільстві, які є позитивні та негативні аспекти.

Література:

1. Зацепін В.І. Сім'я. Соціально-психологічні і етичні проблеми: Довідник. Київ, 1990. 225 с.
2. Кравець В.П. Теорія та практика дошлюбної підготовки молоді. В. П. Кравець. Київ. Київська правда, 2010. 56 с.
3. Мартінек С. Український асоціативний словник: у 2 т. С. Мартінек. м. Львів. 2008. Т.1. 344 с. Т.2. 468 с.
4. Поліщук В.М. Психологія сім'ї: навчальний посібник. В.М.Поліщук, Н.М.Льїна, С.А.Поліщук та ін. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 239 с.
5. Радчук В.М. Шлюб у предметному просторі психологічного дослідження. В.М.Радчук. *Психологія та соціальна робота*. 2012. № 8. С. 1-5.

6. Самотаєва Е. О. Уявлення молоді про сімейне життя в ракурсі підготовки молоді до шлюбу. Елла Олександрівна Самотаєва. Гуманітарний вісник. № 25. С.449-453.

7. Терехова Д.І. Типологія вербальних асоціацій у вільному асоціативному експерименті. *Наукові записки. Випуск XXVI. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*. Кіровоград. 2000. С. 236-246.

Викладач: Шумінська О.І.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ

1. Вступ. У рамках нашої лекції на тему «Цивільний шлюб: соціальні уявлення, відмінності та спільні риси в поглядах чоловіків та жінок» ми відкриваємо широке обговорення, що дозволяє поглиблено зануритися у цю актуальну тему. У вступі ми зосереджуємося на визначенні основних концептів, таких як «цивільний шлюб» та «соціальні уявлення», а також розглядаємо, чому ця тема є важливою та актуальною для сучасного суспільства.

Цивільний шлюб, як феномен, знаходиться на перетині особистих відносин та соціальних норм, і наше дослідження дозволяє глибше зрозуміти, як він сприймається різними гендерними групами. Ми аналізуємо, як чоловіки та жінки різно інтерпретують і відносяться до цивільного шлюбу, розглядаючи їхні спільні риси та відмінності. Цей підхід дозволяє нам не лише виявити гендерні особливості в уявленнях про цивільний шлюб, але й зрозуміти ширші соціальні контексти, у яких ці уявлення формуються.

Таким чином, наше заняття відкриває двері до багатогранного обговорення, яке покликане не лише надати глибше розуміння цивільного шлюбу, але й стимулювати критичне мислення та обговорення серед наших слухачів.

2. Характеристики цивільного шлюбу

У другій частині нашої лекції ми поглиблено розглядаємо характеристики цивільного шлюбу, звертаючи увагу на його ключові відмінності від офіційного шлюбу, а також на правові та соціальні аспекти, які він охоплює.

Починаючи з відмінностей між цивільним та офіційним шлюбом, основною характеристикою цивільного шлюбу є його неформальність. На

відміну від офіційного шлюбу, який вимагає реєстрації в державних органах і супроводжується юридичними обов'язками та правами, цивільний шлюб є взаємною угодою між партнерами жити разом без офіційного оформлення. Ця неформальність часто сприймається як більша гнучкість у відносинах, однак вона також несе в собі певні ризики, зокрема відсутність правового захисту, який забезпечується офіційним шлюбом.

Далі, ми звертаємо увагу на правові аспекти цивільного шлюбу. Через його неофіційний статус, партнери у цивільному шлюбі часто не мають тих самих прав та обов'язків, які мають офіційно одружені пари. Це стосується таких питань, як спадщина, власність, аліменти та інші фінансові питання. У випадку розірвання таких відносин, розподіл спільної власності та інші правові питання можуть стати складними та спірними.

Також ми аналізуємо соціальні аспекти цивільного шлюбу. Соціальні уявлення про цивільний шлюб значно варіюються залежно від культурних, релігійних та індивідуальних переконань. Для деяких людей цивільний шлюб є прийнятною формою відносин, що дозволяє парам жити разом та планувати спільне майбутнє без необхідності офіційного реєстрування шлюбу. Для інших же цивільний шлюб може сприйматися як менш стабільний або менш серйозний варіант відносин. Загалом, розуміння цих аспектів допомагає краще оцінити місце та значення цивільного шлюбу в сучасному суспільстві, а також його вплив на індивідуальні відносини та соціальні норми.

??? Питання до аудиторії: «Що ви знаєте про цивільний шлюб? Що саме вас цікавить при розгляді даного питання?»

??? Питання до аудиторії: «Що, на вашу думку, є основою соціального уявлення?»

3. Гендерні відмінності та спільні риси

У третій частині нашої лекції ми зосереджуємося на аналізі гендерних відмінностей та спільних рис у поглядах на цивільний шлюб, підкреслюючи, як чоловіки та жінки різно сприймають цей тип відносин і які спільні цінності та очікування вони поділяють.

Починаючи з гендерних розбіжностей, ми досліджуємо, як соціальні та культурні фактори впливають на ставлення чоловіків та жінок до цивільного шлюбу. Чоловіки можуть сприймати цивільний шлюб як більш гнучку та менш зобов'язуючу форму відносин, тоді як жінки часто підходять до нього з більшою відповідальністю, оцінюючи його як потенційний перехід до офіційного шлюбу. Такі різниці можуть бути зумовлені соціальними нормами, гендерними очікуваннями та індивідуальними життєвими цілями.

Проте, наш аналіз також виявляє існування спільних цінностей та очікувань між чоловіками та жінками у контексті цивільного шлюбу. Незалежно від гендеру, багато пар цінують емоційну близькість, довіру та взаємопідтримку, які вони можуть знайти у цивільних відносинах. Ці спільні очікування вказують на загальнолюдські потреби в безпеці, любові та прийнятті, які трансцендують гендерні межі.

Також ми розглядаємо, як спільне бачення майбутнього та взаємні плани можуть сприяти зміцненню відносин незалежно від їхнього офіційного статусу. Для багатьох пар, як чоловіків, так і жінок, цивільний шлюб є не тільки альтернативою традиційному шлюбу, але й можливістю побудувати глибокі, змістовні відносини, ґрунтуючись на спільних цінностях і взаємній повазі (табл. 2.4.1):

Таблиця 2.4.1

Гендерні відмінності у розумінні цивільного шлюбу між чоловіками та жінками

Чоловіки	Жінки
Схильність бачити цивільний шлюб як менш зобов'язуючу форму відносин	Схильність розглядати цивільний шлюб як потенційний перехід до офіційного шлюбу
Часто оцінюють цивільний шлюб з прагматичної точки зору	Більш емоційний та глибокий підхід до відносин у цивільному шлюбі
Можуть сприймати цивільний шлюб як проміжний етап перед офіційним шлюбом або альтернативу йому	Частіше бачать цивільний шлюб як важливу стадію у стосунках
Частіше зосереджуються на практичних аспектах спільного проживання	Більше уваги приділяють емоційному зв'язку та взаєморозумінню
Менша схильність до обговорення та планування довгострокових аспектів відносин	Схильність до обговорення та планування майбутнього та довгострокових аспектів відносин

Розуміння цих гендерних відмінностей та спільних рис є ключовим для глибшого усвідомлення динаміки цивільних відносин і впливає на наше бачення сучасних відносин і шлюбу загалом.

??? Питання до аудиторії: «Що, на вашу думку, особисто для Вас переважає при цивільному шлюбі – негативне чи позитивне? Чому?»

4. Висновки та обговорення

У заключній частині нашої лекції ми підводимо підсумки нашого дослідження та обговорюємо його вплив на розуміння цивільного шлюбу, а також відповідаємо на запитання, що виникли під час обговорення.

Наше дослідження виявило, що цивільний шлюб є складним та багатограним феноменом, який включає різні аспекти – від особистих цінностей та очікувань до соціальних та культурних норм. Ми виявили, що хоча існують гендерні відмінності у підходах до цивільного шлюбу, існують також значні спільні риси, які об'єднують чоловіків та жінок, особливо щодо пошуку емоційної близькості та взаємопідтримки.

Обговорення наших результатів вказує на те, що цивільний шлюб може бути важливим компонентом сучасних відносин, де пари шукають більш гнучких форм співіснування, що відповідають їхнім індивідуальним потребам та очікуванням. Це також відображає зміни в соціальних установах і ставленні до шлюбу та відносин загалом.

Під час обговорення ми зосередилися на відповідях на запитання, що виникли у аудиторії. Ці запитання стосувалися, зокрема, правових аспектів цивільного шлюбу, його впливу на дітей та сім'ю, а також на різницю у сприйнятті цивільного шлюбу в різних культурах та поколіннях. Відповідаючи на ці запитання, ми надали більш глибоке розуміння теми та відкрили нові напрямки для подальшого обговорення. Загалом, ця частина лекції була ключовою для узагальнення отриманих знань та для подальшого

глибокого розуміння цивільного шлюбу як важливої частини сучасних соціальних відносин.

Інтерактив «Асоціації» Звернення до аудиторії: «Зараз я буду називати різні терміни, а ви записуватимете свої перші асоціації, які виникають у вас на ці слова». Після цього ми разом проаналізуємо отримані результати.

*Наприклад:

Співжиття – взаєморозуміння, партнерство, незалежність тощо.

Соціальні норми – правила поведінки, традиції, культурні впливи.

Відносини – довіра, підтримка, емоційний зв'язок тощо.

Слова, які можна використати для асоціацій:

1. Співжиття	8. Незалежність
2. Стосунки	9. Підтримка
3. Партнерство	10. Комунікація
4. Взаєморозуміння	11. Взаємоповага,
5. Довіра	12. Гнучкість
6. Емоційний зв'язок	13. Розуміння
7. Соціальні норми	14. Толерантність

Після збору коротких асоціацій від учасників, ми аналізуємо отримані відповіді, групуючи їх за схожими категоріями. Це допоможе нам визначити, які соціальні уявлення переважають серед аудиторії, і чи була досягнута мета нашої лекції. Якщо аналіз покаже, що учасники зрозуміли ключові концепції, це свідчитиме про успішність лекції та ефективність нашого інтерактиву.

Презентація додаткових фото- та відео-матеріалів.

Висновки: підбиваючи підсумки лекції, можна зробити такий висновок, цивільний шлюб є багатогранним феноменом, який поєднує в собі як особистісні, так і соціальні аспекти. Ми з'ясували, що чоловіки та жінки можуть мати різні погляди на цивільний шлюб, зумовлені гендерними відмінностями, але також існують спільні цінності та очікування, які об'єднують їх в поглядах на відносини.

Цивільний шлюб сприймається як форма спільного життя, яка може забезпечити більшу гнучкість та свободу, порівняно з офіційним шлюбом,

однак це також призводить до певних правових та соціальних викликів. Важливість розуміння цих відмінностей та спільних рис не лише допомагає нам краще розуміти динаміку цивільних відносин, але й відіграє ключову роль у формуванні нашого ставлення до шлюбу та партнерства в сучасному світі.

Висновки нашої лекції показують, що глибоке розуміння соціальних уявлень та гендерних відмінностей у поглядах на цивільний шлюб є важливим для того, щоб краще зрозуміти, як люди вибудовують та підтримують стосунки у сучасному світі.

Висновки до другого розділу

Висновки до другого розділу нашого дослідження дозволили підкреслити, що уявлення про цивільний шлюб у чоловіків та жінок мають свої унікальні відмінності, а в чомусь є спільними. Зокрема, ми виявили, що вибірка нашого дослідження відображала широкий спектр соціальних, освітніх та культурних фонів, що дозволило нам зібрати багатшарові дані.

Використання різноманітних методів та методик дослідження дало нам можливість отримати детальнішу інформацію про уявлення обох гендерних груп. Такий підхід дозволив нам не лише розглянути відмінності та спільні риси уявлень про цивільний шлюб, але і краще зрозуміти, як гендер впливає на формування цих уявлень.

Аналіз отриманих результатів показав, що гендерні відмінності в уявленнях про цивільний шлюб існують, але вони складаються з багатьох складових, включаючи особистісні, культурні, освітні та індивідуальні фактори. Ці результати дозволили нам глибше зрозуміти складність та багатогранність уявлень про цивільний шлюб та їх вплив на особисті відносини та шлюбні уявлення.

Додатково проведення лекції на тему «Цивільний шлюб: соціальні уявлення, відмінності та спільні риси в поглядах чоловіків та жінок» підкреслило важливість обміну думками та ідеями між різними групами. Це дало нам можливість не лише донести до слухачів ключові ідеї дослідження, але й відкрити дискусію, яка сприяє глибшому розумінню теми.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного теоретико-емпіричного дослідження особливостей уявлень чоловіків та жінок про цивільний шлюб, можна зробити наступні висновки.

1. Сім'я – це концепція, яка еволюціонує і адаптується до змін у суспільних нормах та цінностях. Найбільш поширеними альтернативними формами існуючих сімейно-шлюбних відносин наразі є цивільні шлюби, де основний акцент робиться на емоційну близькість, взаєморозуміння та спільність життєвих цілей, замість традиційних юридичних та релігійних обрядів.

2. Психологічними особливостями цивільного шлюбу виступають:

2.1. Акцент на емоційному зв'язку та інтимно-сексуальних стосунках, що вказує на важливість психологічної сумісності та фізичної близькості між партнерами.

2.2. Гнучкість у рольовому розподілі та відсутність чітко визначених гендерних стереотипів, що сприяє більшій рівності та взаємопідтримці між партнерами.

2.3. Самостійність та особистісна автономія обох партнерів, що відображається у виборі життєвих цілей та рішеннях, зроблених на основі спільних інтересів та цінностей, а не лише соціальних або культурних очікувань.

3. Дані емпіричного дослідження дозволили виявити наступні особливості **уявлень жінок** про цивільний шлюб:

3.1. Цивільний шлюб – це форма спільного проживання та стосунків (30%), а також – різновид сучасного шлюбу (20%).

3.2. Мотивами вступу до цивільного шлюбу є: любов (85% виборів), духовна близькість (75%), сприятливий збіг обставин (60%), співчуття до партнера (50%) та бажання стати мамою (45%).

3.3. Провідними сімейними цінностями у цивільних стосунках виступають: інтимно-сексуальні (70% виборів) та особистісна самореалізація (65%).

3.4. Основні очікування жінок пов'язані з участю їх чоловіків у хатніх справах та з відповідальністю за дітей.

3.5. Рівень задоволеності альтернативними стосунками частіше визначається жінками, як «неблагополучні» (20% виборів) та «швидше неблагополучні» (25%).

4. Особливості **уявлень чоловіків** про цивільний шлюб мають наступний вигляд:

4.1. Цивільний шлюб – це еквівалент традиційного шлюбу (30% виборів), а також – форма вільних стосунків (20%).

4.2. Мотивами вступу до цивільного шлюбу є: спільність поглядів партнерів та вирішення побутових проблем (по 65% виборів), очікування дитини та потреба у владі (по 60%), любов, бажання мати постійного сексуального партнера та страх самотності (по 55%)

4.3. Провідними сімейними цінностями у цивільних стосунках виступають: інтимно-сексуальні (65% виборів) та особистісна ідентифікація (50%).

4.4. Основні очікування чоловіків пов'язані з емоційною підтримкою від їх жінок, доглянутою зовнішністю та привабливістю партнерки.

4.5. Рівень задоволеності альтернативними стосунками частіше визначається чоловіками, як «швидше благополучні» (25%) та «благополучні» (15%).

5. **Схожими** в уявленнях представників обох статей про цивільний шлюб є наступні його аспекти:

5.1. Любов як основу для укладання цивільних стосунків (85% жінок, 55% чоловіків).

5.2. Важливість інтимно-сексуальних стосунків, особистісної ідентифікації, фізичної та емоційної близькості у цивільних взаєминах.

5.3. Значущість зовнішнього вигляду партнера.

6. На основі проведеного дослідження нами було розроблено просвітницьку лекцію на тему: «Цивільний шлюб: спільне і відмінне в уявленнях чоловіків та жінок».

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у дослідженні впливу соціальних, культурних та особистісних чинників на формування уявлень чоловіків і жінок про цивільний шлюб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранівський В. Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків: ХНПУ, 2014. Вип.43.
2. Бондаренко Н. Б. Групи самодопомоги як додатковий ресурс соціальнопсихологічної підтримки осіб з проблемами психічного здоров'я. *Актуальні проблеми психології*. 2016. Т. 1. Вип. 44. С. 58-62.
3. Борщ К.К. Трансформація статусно-рольових характеристик сучасної сім'ї в Україні. *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили*. 2012. Т. 201, № 189. С. 81-84.
4. Войцях Т.В. Інноваційні методики діагностичної роботи з сім'єю: спецкурс. Черкаси: ОІПОПП. 2012. 68 с.
5. Володарська Н.Д. Технології психологічної допомоги сім'ям в кризових ситуаціях. *Збірник матеріалів II міжнародної конференції «Комунікація у сучасному соціумі»*. Львів. ЛНУ імені Івана Франка. 2018. С. 101-102.
6. Ганкевич О.В. Вплив дозвілля на задоволеність подружнім життям. *«Наука і освіта»*. 2014. № 14. С. 89-93.
7. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книгаБогдан, 2004. 144 с.
8. Грицук О., Сударікова А. Психосемантичні дослідження структури значень в індивідуальній свідомості. Горлівка: Вид-во «Інститут іноземних мов». 2013. 80 с.
9. Дані для паліативної допомоги: міжнародний досвід, українська практика. Стандарти, індикатори, оцінки. Український центр суспільних даних. Відродження. 2018. 60 с.
10. Дроздов О.Ю. Соціальні уявлення про Захід та Схід України як складові масової геополітичної свідомості. *Проблеми сучасної психології: зб.*

наук. пр. 2019. №2. URL: <http://family-medicine.com.ua/index.php/2227-6246/article/view/159539> (дата звернення: 30.08.2023).

11. Дроздов О.Ю. Особливості соціальної довіри вітчизняних студентів до представників різних професійних груп. *Одинадцять Сіверянські соціально-психологічні читання*. 2021. С. 93-97.

12. Дутчак О. Гендерна нерівність та режим жорсткої економії в Україні посткризового періоду. *Спільне*. 2018. URL: <https://commons.com.ua/uk/genderna-nerivnist-ta-rezhimzhorstkoyi-ekonomiyi/> (дата звернення: 31.10.2023).

13. Зацепін В.І. Сім'я. Соціально-психологічні і етичні проблеми: Довідник. Київ, 1990. 225 с.

14. Кириченко Т. С. Одностатеві шлюби – міф чи реальність? *Право і Безпека*. Харків: Харк. нац. ун-т внутрішніх справ. 2012. С. 207-210.

15. Кісарчук З. Г., Єрмусевич О. І. Психологічна допомога сім'ї: навч. посіб. Київ: Главник. 2006. 127 с.

16. Кондратюк С.М., Сердечна Л.А. Теоретичне обґрунтування механізмів психологічного захисту особистості. *XIСТ Університету «Україна»*: зб. наук. пр. 2015. № 11. С. 115-118.

17. Корнієнко Н. Розвиток емпатії в умовах підвищеної тривожності. *Психологічні науки: проблеми і досягнення*. 2017. 2(20), С. 81-86.

18. Корольчук М.С. Психологія сімейних взаємин. Київ: Ніка-центр. 2011. 296 с.

19. Кравець В.П. Теорія та практика дошлюбної підготовки молоді. Київ: Київська правда, 2010. 56 с.

20. Кравцова В. Емоційна чутливість як чинник зниження рівня тривожності. *Вісник Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2020. 2(57). С. 20-26.

21. Крупник І.Р. Батьківська модель родини в аспекті її впливу на формування уявлень про майбутнє сімейне життя. *Український науковий*

журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації». 2013. № 3. С. 212-214.

22. Ляховець Л. О. Уявлення представників покоління Z про шлюбного партнера. *Десяті Сіверянські соціально-психологічні читання*: матер. Міжн. наук. конференції (29 листопада 2019 року, м. Чернігів). за наук. ред. О.Ю. Дроздова, І.І. Шлімакової. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка. 2020. С. 210-215.

23. Ляшенко Н.О. Подружні ролі в молодіжній сім'ї. *Український соціум*. 2007. С. 16-23.

24. Ляшенко Н.О. Сучасні альтернативні форми шлюбу. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua> (дата звернення: 27.10.2023).

25. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: В 2 т. Київ: Форум. 2002. Т.1: Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології. 319 с.

26. Мартінек С. Український асоціативний словник: у 2 т. К., 2008.

27. Меліченко Т.Д. Діяльність психолога щодо корекції емоційного стану особистості засобами тілесно-орієнтованої психотерапії. *II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція*. Житомир. 2020. С. 206-210.

28. Микитчик О.С., Пірогова, К.І. Науково-методичні основи занять аквафітнесом з жінками першого періоду зрілого віку. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2018. №3. С. 75-80.

29. Михальська Ю.А., Ренке С.О. Особливості механізмів психологічного захисту особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 30. С. 417-427.

30. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Психологія молоді сім'ї : монографія. Луцьк: Вежа-Друк. 2018. 235 с.

31. Нестерцова-Собакарь О.В. Правове становище жінки на українських землях у складі Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст.: монографія. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2016. 233 с.

32. Поліщук В.М. Психологія сім'ї: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 239 с.
33. Помиткіна Л.В. Психодинамічна неконгруентність особистості: діагностика, корекція та консультування: монографія. Київ: Книжкове видавництво НАУ. 2007. 180 с.
34. Помиткіна Л.В. Психологічні засоби корекції внутрішньо особистісних дисгармоній старшокласників. *Вісник Черкаського університету*. Випуск 45. Черкаси. 2003. С.66-70.
35. Психологія сім'ї: підручник. за ред. В.М. Поліщука. Суми: Університетська книга. 2021. 248 с.
36. Радчук В.М. Шлюб у предметному просторі психологічного дослідження. *Психологія та соціальна робота*. 2012. № 8. С. 1-5.
37. Рубчак М. Взаємозв'язок тривожності та емпатії. *Вісник Інституту соціальної та політичної психології НАПН України*. 2019. 2(45), С. 65-69.
38. Самотаєва Е.О. Уявлення молоді про сімейне життя в ракурсі проблеми підготовки до шлюбу. *Гуманітарний вісник*. 2012. № 25. С. 449-453.
39. Саух П.Ю. Соціокультурні тенденції в сучасному молодіжному середовищі: цивілізаційний вимір. Педагогіка і психологія. *Вісник НАПН України*. 2017. № 4 (97). С. 30-38.
40. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї: навч.посіб. Кременчук: ПП Щербатих О.В. 2015. 136 с.
41. Сучасна молодь у соціально-психологічному вимірі: здобутки чернігівських психологів: монографія. За наук. ред. А.Г. Скок, О.Ю. Дроздова, Т.В. Данильченко. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 376 с.
42. Сучасна психологія: теорія і практика: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Херсон. Видавничий дім «Гельветика». 2015. 112 с.
43. Тептюк Ю.В. Психологічні умови розвитку стресостійкості особистості у дорослому віці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2018. Вип. 1. С. 44-47.

44. Терехова Д.І. Типологія вербальних асоціацій у вільному асоціативному експерименті. *Наукові записки. Випуск XXVI. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*. Кіровоград. 2000. С. 236-246.
45. Титаренко І. Освітологічний контекст поняття «Соціально-культурні чинники». *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1-2 (16-17).
46. Томіліна Ю. І. Програмування занять пілатесом з жінками першого зрілого віку: автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту. 24.00.02. Київ. 2017. 24 с.
47. Томіліна Ю. І. Застосування комп'ютерних технологій у фізичному вихованні жінок першого періоду зрілого віку. *Слобожанський науково-спортивний вісник Харківської державної академії фізичної культури*. 2016. №4. С. 106-110.
48. Федоренко Р.П. Психологія сім'ї: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк. 2015. 364 с.
49. Чхаїдзе А.О. Взаємозв'язок особистісної зрілості з мотивацією створення шлюбу. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2013. № 3(32). С. 298-302.
50. *Moscovici S. Why a theory of social representations? Representations of the social: bridging theoretical traditions*. Ed. by K. Deaux, G. Philogène. Oxford: Blackwell Publishers, 2001. P. 18-61.
51. *Moscovici S., Markova I. Ideas and their development: A dialogue between Serge Moscovici and Ivana Markova. Social representations: Explorations in social psychology*. S. Moscovici. Ed. by G. Duveen. New York: New York University Press, 2000. P. 224-286.

Додаток А

ШАНОВНИЙ ДРУЖЕ!

Кафедра загальної, вікової та соціальної психології ННІ психології та соціальної роботи просить Вас взяти участь у дослідженні, метою якого виступає вивчення уявлень молоді про альтернативні форми шлюбно-сімейних відносин, зокрема, про цивільний (незареєстрований) шлюб.

Ми дуже вдячні Вам за участь у наших наукових розвідках!

Анкета 1. «Мої уявлення про цивільний шлюб»

1. Особисто для Вас, цивільний шлюб – це _____

2. Які переваги, на Вашу думку має цивільний шлюб?

2.1. _____

2.2. _____

2.3. _____

3. Хто виступив ініціатором вашого спільного життя у формі цивільного шлюбу?

А) Ви; В) це було вашим спільним рішенням;

Б) Ваш партнер; Г) зараз – це данина моді

4. Як Ваші батьки, близькі, друзі сприйняли ваше рішення жити у цивільному шлюбі?

А) спокійно;

Б) вони ще не знають про це;

В) були проти, оскільки негативно ставляться до незареєстрованих стосунків;

Г) були проти, оскільки негативно ставляться до мого партнера (партнерки)

5. Чи припустимі зради у цивільному шлюбі?

А) так, це – вільні стосунки, ніхто нікому не забороняє інколи зустрічатися з іншим чоловіком/жінкою;

Б) ні, неприпустимі, бо партнери повинні бути чесними й вірними один одному;

В) не можу сказати;

Г) Ваш варіант відповіді _____

6. Чи завжди цивільні шлюби набувають узаконеного статусу?

А) ні, це абсолютно різні шлюби;

В) ні, таке буває вкрай рідко;

Б) так, таке часто буває;

Г) мені невідомі такі випадки

7. Скільки часу партнери можуть прожити у цивільному шлюбі, перш ніж оформити офіційні стосунки?

А) півроку – 1 рік;

В) скільки завгодно довго;

Б) 1-3 роки;

Г) Ваш варіант

відповіді _____

8. У чому полягає цінність (сенс) особисто Ваших стосунків з партнером?

А) кохання;

Г) регулярне статеве життя;

Б) відчуття потрібності комусь;

Д) можливість народити дитину;

В) матеріальна стабільність;

Е) Ваш варіант відповіді _____

9. Чи згодні Ви з наведеними нижче твердженнями?

<i>Твердження</i>	<i>Так</i>	<i>Важко сказати</i>	<i>Ні</i>
1. Сім'я – це втрата особистої свободи			
2. Сім'я – це порятунок від самотності			
3. Сім'я – це діти та їх виховання			
4. Сім'я – це монотонна, непомітна, неоплачувана домашня праця (“домашнє рабство”)			
5. Сім'я – це місце, в якому людина може бути сама собою			
6. Сім'я – це гальмуючий фактор для особистісного і кар'єрного зростання			
7. Сім'я – це джерело постійного задоволення для людини			
8. Сім'я – це джерело натхнення, завдяки якому людина може досягнути всього, чого вона прагне			

10. Нижче наведені варіанти існування сучасних (альтернативних) шлюбних відносин, оберіть серед них по 2-3 варіанти тих, які Ви вважаєте прийнятними і Не прийнятними для себе.

Характеристика альтернативних форм шлюбів	Прийня тні для мене	Неприй нятні для мене
1. Бездітна сім'я, child free (більшість свого вільного часу я витрачаю на себе, свої інтереси, друзів, роботу та близькі стосунки з моїм партнером, що не сумісно з появою дитини. Мене цілком влаштовує спілкування з дітьми тільки в якості тітки, дядька, вчителя, але не батька/матері).		
2. Фактичні шлюби – спільне проживання без офіційної реєстрації шлюбу (вважаю за необхідне спільне проживання до шлюбу: щоб краще пізнати одне одного, і перевірити свої почуття. Якщо людям добре одне з одним, то я не бачу сенсу в реєстрації шлюбу).		
3. Гостьові шлюби, годвин-шлюби (Я хочу проводити спільний час зі своїм партнером на нейтральній території. Не хочу псувати наші стосунки побутовими справами, рутинною та демонструвати свої звички обранцю(ниці). Маю окремий бюджет. Думаю, що спільне проживання можливо, якщо з'явиться дитина).		
4. Самотність, соло-стосунки (на прикладі своїх батьків я знаю, як важко заводити сім'ю «не ставши на ноги», тому вважаю, що свої стосунки я буду будувати, коли матиму перспективну роботу, що здатна прогодувати мою сім'ю, та власне житло).		
5. Відкриті шлюби, (вільні стосунки) , орієнтовані на спілкування й отримання інтелектуального й сексуального задоволення (ми з моїм партнером маємо власні, вільні одне від одного інтереси, можемо проводити окремо свій вільний час і спокійно ставимось до наявності в одного з нас чи в обох іншого партнера по сексуальних стосунках).		
6. Відкритий шлюб – свінгерство (у стосунках пари припустимі й нешлюбні сексуальні практики, нерідко в присутності мого шлюбного партнера).		
7. Патріархальна (традиційна), авторитарна сім'я (я дотримуюсь думки, що в моїй сім'ї головою є чоловік, він же і забезпечує нашу сім'ю, а жінка займається домашніми справами та вихованням дітей).		
8. Одностатева сім'я		
9. Егалітарна сім'я, колективістська сім'я (я та мій/моя партнер(-ка) займаємо рівні позиції у питаннях виховання дитини та плануванні сімейного бюджету і спільно вирішуємо побутові справи)		

10. Дітоцентрична сім'я (в моїй сім'ї головне місце посідає дитина; ми всіляко намагаємось забезпечити її всім необхідним, іноді, навіть жертвуючи нашим часом, проведеним наодинці з обранцем(-ницею)).		
---	--	--

Додаток Б

**Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків за анкетною
«Мої уявлення про цивільний шлюб»**

№	Питання	Результати (Жінки, %)	Результати (Чоловіки, %)
1	Особисто для Вас, цивільний шлюб – це...	а) Спільне проживання та стосунки - 30% б) Шлюб та його форми - 20% в) Внутрішнє сприйняття та взаємодія - 20% г) Нормативне сприйняття - 5% д) Особистісна свобода та автономія - 5% е) Сім'я та сімейні відносини - 10%	1) Еквівалент традиційного шлюбу - 30% 2) Перехідна форма відносин - 25% 3) Форма вільних стосунків - 20% 4) Неформальність - 25%
2	Які переваги, на Вашу думку, має цивільний шлюб?	а) Гнучкість та самостійність в рішеннях - 20% б) Можливість краще пізнати партнера - 25% в) Відсутність релігійних обов'язків - 5% г) Недоліки або відсутність переваг - 30% д) Спільне проживання - 20%	1) Свобода і гнучкість - 45% 2) Відсутність переваг - 5% 3) Експеримент і розвиток стосунків - 25% 4) Практичні переваги - 10% 5) Емоційні та особистісні переваги - 15%
3	Хто виступив ініціатором вашого спільного життя у формі цивільного шлюбу?	Спільне рішення - 65%, Ініціатор - партнер - 25%, Данина моді - 5%	Спільне рішення - 20%, Ініціатор - респондент - 45%, Ініціатор - партнер - 25%, Суспільні норми або мода - 10%
4	Як Ваші батьки, близькі, друзі сприйняли ваше рішення жити у цивільному шлюбі?	Спокійне сприйняття - 45%, Негативне ставлення через незареєстровані стосунки - 35%, Ще не знають - 20%, Негативне ставлення до партнера - 5%	Спокійне сприйняття - 60%, Не знають - 20%, Негативне ставлення до партнера - 15%, Негативна реакція на сам факт цивільного шлюбу - 5%
5	Чи припустимі зради у цивільному шлюбі?	Зрада неприпустима - 75%, Вільні стосунки) - 5% Зрада – припустима – 5%, Залежить від умов пари - 5%, Не залишається часу на зраду - 5%, Не можуть відповісти - 5%	Неприпустимі - 55%, Вільні стосунки - 25%,

			Не можуть відповісти - 25%
6	Чи завжди цивільні шлюби набувають узаконеного статусу?	Часто - 60%, Рідко - 15%, Різні шлюби - 15%, Не можуть відповісти - 10%	Не завжди - 55%, Невідомі випадки - 10%, Дуже рідко - 30%, Часто - 5%
7	Скільки часу партнери можуть прожити у цивільному шлюбі, перш ніж оформити офіційні стосунки?	Необмежений час - 65%, Від 1 до 3 років - 35%, Від пів року до 1 року - 5%	Необмежений час - 70%, Від 1 до 3 років - 25%, Від півроку до 1 року - 5%
8	У чому полягає цінність (сенса) особисто Ваших стосунків з партнером?	Кохання - 55%, Потрібність комусь - 25%, Матеріальна стабільність - 10%, Статеве життя та постійний розвиток - 5% Підтримка та спільні цілі - 5%,	Кохання - 45%, Потрібність партнеру - 30%, Матеріальна стабільність - 5% Статеве життя - 25%,
9.1	Сім'я – це втрата особистої свободи	Згодні - 40%, Не згодні - 60%	Згодні - 70%, Не згодні - 15% Не визначився - 15%,
9.2	Сім'я – це порятунок від самотності	Згодні - 50%, Не згодні - 35%, Важко сказати – 15%	Згодні – 65%, Не згодні – 15%, Важко сказати – 20%
9.3	Сім'я – це діти та їх виховання	Згодні - 70%, Не згодні - 15%, Важко сказати – 15%	Згодні – 35%, Не згодні – 30%, Важко сказати – 35%
9.4	Сім'я – це монотонна, непомітна, неоплачувана домашня праця	Згодні - 55%, Не згодні - 40%, Важко сказати – 5%	Згодні – 50%, Не згодні – 35%, Важко сказати – 15%
9.5	Сім'я – це місце, в якому людина може бути сама собою	Згодні - 85%, Не згодні - 5%, Важко сказати - 10%	Згодні - 60%, Не згодні - 15%, Важко сказати - 25%
9.6	Сім'я є гальмуючим фактором для особистісного і кар'єрного зростання	Згодні - 5%, Не згодні - 75%, Важко сказати - 20%	Згодні - 25%, Не згодні - 35%, Важко сказати - 40%
9.7	Сім'я є джерелом постійного задоволення	Згодні - 70%, Не згодні - 10%, Важко сказати – 20%	Згодні – 40%, Не згодні – 30%, Важко сказати – 30%
9.8	Сім'я є джерелом натхнення	Згодні - 75%, Не згодні - 5%, Важко сказати - 20%	Згодні - 40%, Не згодні - 35%, Важко сказати - 25%
9.9	Ставлення до бездітних сімей (child free)	Неприйнятно - 65%, Прийнятно – 35%	Неприйнятно – 64%, Прийнятно – 55%

9.10	Ставлення до фактичних шлюбів (без реєстрації)	Прийнятно - 85%, Неприйнятно - 15%	Прийнятно - 60%, Неприйнятно - 40%
9.11	Ставлення до гостьових шлюбів або годвин-шлюбів	Неприйнятно - 80%, Прийнятно – 20%	Неприйнятно – 70%, Прийнятно – 30%
9.12	Ставлення до самотності або соло-стосунків	Неприйнятно - 85%, Прийнятно – 15%	Неприйнятно – 65%, Прийнятно – 35%
9.13	Ставлення до відкритих шлюбів або вільних стосунків	Неприйнятно - 85%, Прийнятно – 15%	Неприйнятно – 70%, Прийнятно – 30%
9.14	Ставлення до відкритого шлюбу та свінгерства	Неприйнятно - 95%, Прийнятно – 5%	Неприйнятно – 90%, Прийнятно – 10%
9.15	Ставлення до патріархальної, авторитарної сім'ї	Неприйнятно - 75%, Прийнятно – 25%	Неприйнятно – 75%, Прийнятно – 25%
9.16	Ставлення до одностатевої сім'ї	Неприйнятно - 75%, Прийнятно - 25%	Неприйнятно - 65%, Прийнятно - 35%
9.17	Ставлення до егалітарної, колективістської сім'ї	Прийнятно - 75%, Неприйнятно - 25%	Прийнятно - 55%, Неприйнятно - 45%
9.18	Ставлення до дітоцентричної сім'ї	Неприйнятно - 85%, Прийнятно - 15%	Неприйнятно - 50%, Прийнятно - 50%

Додаток В

Порівняльний аналіз відповідей жінок та чоловіків, отриманих за опитувальником «Мотиви вступу до шлюбу» (А. Маленова, А. Самойленкова)»

№	Важливість мотиву	Результати (Жінки, %)	Результати (Чоловіки, %)
1	«Любов»	85% (дуже важливий), 5% (має значення), 5% (важливий), 5% (неважливий)	55% (дуже важливий), 15% (має значення), 25% (важливий), 5% (неважливий)
2	«Спільність поглядів»	55% (дуже важливий), 15% (має значення), 25% (важливий), 5% (швидше неважливий)	65% (дуже важливий), 10% (має значення), 20% (важливий), 5% (швидше неважливий)
3	«Самотність, відчуття внутрішньої пустоти»	25% (дуже важливий), 5% (має значення), 35% (важливий), 25% (швидше неважливий), 10% (неважливий)	50% (дуже важливий), 10% (має значення), 20% (важливий), 15% (швидше неважливий), 5% (неважливий)
4	«Співчуття»	50% (неважливий), 15% (має значення), 15% (важливий), 15% (швидше неважливий), 5% (дуже важливий)	40% (неважливий), 15% (має значення), 25% (важливий), 15% (швидше неважливий), 5% (дуже важливий)
5	«Очікування дитини»	40% (важливий), 35% (дуже важливий), 20% (швидше важливий), 10% (швидше неважливий), 10% (неважливий)	60% (важливий), 25% (дуже важливий), 5% (швидше важливий), 5% (швидше неважливий), 5% (неважливий)
6	«Матеріальна забезпеченість партнера; матеріальний розрахунок»	30% (важливий), 20% (швидше важливий), 15% (дуже важливий), 30% (швидше неважливий), 15% (неважливий)	10% (важливий), 15% (швидше важливий), 5% (дуже важливий), 50% (швидше неважливий), 20% (неважливий)
7	«Випадковість (так склалися обставини)»	60% (неважливий), 35% (швидше неважливий), 5% (дуже важливий)	40% (неважливий), 25% (швидше неважливий), 35% (дуже важливий)
8	«Наявність житла в одного з партнерів»	35% (неважливий), 35% (швидше неважливий), 5% (має значення), 5% (швидше важливий), 20% (дуже важливий)	25% (неважливий), 25% (швидше неважливий), 15% (має значення), 10% (швидше важливий), 25% (дуже важливий)
9	«Духовна близькість»	75% (дуже важливий), 20% (має значення), 5% (швидше неважливий)	45% (дуже важливий), 15% (має значення), 15% (швидше неважливий), 25% (швидше важливий/ неважливий)

10	«Підходящий вік для вступу у шлюб»	15% (дуже важливий), 30% (має значення), 30% (швидше неважливий), 25% (неважливий)	25% (дуже важливий), 15% (має значення), 20% (швидше неважливий), 35% (неважливий)
11	«Прагнення бути «як всі»	10% (дуже важливий), 15% (має значення), 20% (швидше неважливий), 55% (неважливий)	30% (дуже важливий), 5% (має значення), 10% (швидше неважливий), 55% (неважливий)
12	«Звільнення від опіки батьків»	15% (дуже важливий), 5% (швидше важливий), 15% (має значення), 25% (швидше неважливий), 40% (неважливий)	35% (дуже важливий), 15% (швидше важливий), 5% (має значення), 15% (швидше неважливий), 30% (неважливий)
13	«Помста»	5% (має значення), 15% (швидше неважливий), 80% (неважливий)	25% (має значення), 35% (швидше неважливий), 40% (неважливий)
14	«Почуття обов'язку (зобов'язання)»	5% (дуже важливий), 20% (має значення), 30% (швидше неважливий), 45% (неважливий)	35% (дуже важливий), 30% (має значення), 15% (швидше неважливий), 20% (неважливий)
15	«Наслідування сімейних, національних чи культурних традицій»	10% (дуже важливий), 15% (швидше важливий), 15% (має значення), 35% (швидше неважливий), 25% (неважливий)	40% (дуже важливий), 10% (швидше важливий), 10% (має значення), 20% (швидше неважливий), 20% (неважливий)
16	«Престиж»	20% (дуже важливий), 15% (має значення), 10% (швидше неважливий), 55% (неважливий)	45% (дуже важливий), 10% (має значення), 20% (швидше неважливий), 25% (неважливий)
17	«Влада»	20% (дуже важливий), 5% (має значення), 20% (швидше неважливий), 55% (неважливий)	60% (дуже важливий), 10% (має значення), 10% (швидше неважливий), 20% (неважливий)
18	«Бажання мати постійного сексуального партнера»	25% (дуже важливий), 20% (швидше важливий), 30% (має значення), 25% (швидше неважливий), 15% (неважливий)	55% (дуже важливий), 30% (швидше важливий), 15% (має значення)
19	«Бажання стати мамою, татом (батьками)»	45% (дуже важливий), 10% (швидше важливий), 25% (має значення), 20% (швидше неважливий), 10% (неважливий)	35% (дуже важливий), 20% (швидше важливий), 25% (має значення), 10% (швидше неважливий), 10% (неважливий)